

Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Hlavní specializace: Hospodářská politika

DIPLOMOVÁ PRÁCE

*Analýza ekonomických faktorů ovlivňujících otce
při rozhodování o čerpání dávky otcovské
poporodní péče v Hl. městě Praha v roce 2018*

Autor: Bc. Kamila Krulichová

Vedoucí práce: Ing. Karina Kubelková, Ph.D., MBA

Rok: 2019

Prohlašuji na svou čest, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

Bc. Kamila Krulichová

V Praze, dne 13. 12. 2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Bc. Kamila Krulichová**
Studijní program: **Ekonomie a hospodářská správa**
Obor: **Hospodářská politika**
Název tématu: **Analýza ekonomických faktorů ovlivňujících otce při rozhodování o čerpání dávky otcovské poporodní péče v Hl. městě Praha v roce 2018**

Zásady pro vypracování:

1. Cílem diplomové práce bude identifikovat ekonomické faktory ovlivňující otce žijící v úplných rodinách při rozhodnutí o čerpání dávky otcovské poporodní péče v Hl. městě Praha v roce 2018. Na základě analýzy budou formulována hospodářsko-politická opatření v této oblasti tak, aby bylo dosaženo vyššího zapojení otce do péče o dítě v rámci tzv. aktivního otcovství.
2. Do systému nemocenského pojištění ČR byla k 1. únoru 2018 zavedena dávka s názvem otcovská poporodní péče, jejímž účelem je mimo jiné zvýšení participace otců na výchově dětí. Možnosti čerpat dávku v roce 2018 podle MPSV využilo 38 % otců, kteří na ni měli nárok. Nabízí se tedy otázka, proč se více než tři pětiny otců rozhodly o tuto dávku nepožádat. Diplomová práce má ambici analyzovat situaci a sloužit jako podklad při tvorbě vhodných prorodinných opatření zaměřených na sladění rodinného a osobního života v oblasti podpory tzv. aktivního otcovství především v regionu Hl. m. Praha, a to v prvních týdnech po narození dítěte.
3. V teoretické části budou nejprve vymezeny ekonomické teorie vztahující se ke zkoumanému tématu – teorie racionální volby a teorie preferencí. Dále se práce zaměří na modely rodinných politik a implementaci jejich opatření. Poté bude rozebrána Koncepce rodinné politiky, která představuje aktuální strategický dokument v oblasti podpory rodin v ČR. Následně bude provedena rešerše dostupných sociologických šetření, zabývajících se problematikou aktivního otcovství v ČR. Teoretická část tak bude směřovat k identifikaci ekonomických faktorů, které mohou ovlivňovat míru zapojení otců do péče o dítě.
4. V praktické části budou analyzována data související s ekonomickými faktory vymezenými v teoretické části se zaměřením na Hl. město Praha. Dále bude provedeno vlastní kvalitativní šetření metodou polostrukturovaného rozhovoru s otci žijícími v úplných rodinách ve zkoumaném regionu, kterým se narodilo v roce 2018 dítě. Sběr vzorku respondentů proběhne technikou snowball. Po vyhodnocení budou formulována doporučení k realizaci opatření tzv. aktivního otcovství.

Rozsah práce: 65

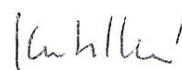
Seznam odborné literatury:

1. BARTŮSKOVÁ, Lucia. 2017. Možnosti podpory aktivního otcovství v ČR [online]. AUSPICIA, XIV(2), 65-73 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://vsers.cz/wp-content/uploads/2017/12/auspacia2017-2.pdf>
2. BLUM, Sonja, Alison KOSLOWSKI, Alexandra MACHT a Peter MOSS. 2018. 14th International Review of Leave Policies and Related Research 2018 [online]. INTERNATIONAL NETWORK ON LEAVE POLICIES AND RESEARCH [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: https://www.leavenetwork.org/fileadmin/user_upload/k_leavenetwork/annual_reviews/Leave_Review_2018.pdf
3. HÖHNE, Sylva, Věra KUCHAROVÁ, Kamila SVOBODOVÁ, Anna ŠŤASTNÁ a Lucie ŽÁČKOVÁ. 2010. Rodina a zaměstnání s ohledem na rodinný cyklus. Praha: VÚPSV, v.v.i, 1. vyd., 108 str., ISBN 978-80-7416-059-2
4. SMUTEK, Martin. 2015. Modely rodinných politik a teorie implementace ve veřejné politice. Hradec Králové: Gaudeamus, 1. vyd., 135 str. ISBN 978-80-7435-573-8
5. VANČUROVÁ, Alena, Bojka HAMERNÍKOVÁ a Květa KUBÁTOVÁ. 2005. Současná a připravovaná opatření rodinné politiky v zemích střední Evropy: Projekt výzkumu a vývoje. [online]. Praha: VŠE, 2005, 110 str. [cit. 2019-06-18]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/4354/studie_vancurova.pdf

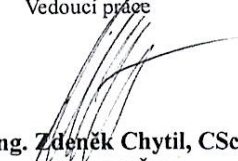
Datum zadání diplomové práce: červen 2019

Termín odevzdání diplomové práce: prosinec 2019

Bc. Kamila Krulichová
Řešitelka

Ing. Karina Kubelková, Ph.D., MBA
Vedoucí práce

doc. Ing. Miroslav Ševčík, CSc.
Vedoucí katedry

prof. Ing. Zdeněk Chytil, CSc.
Děkan NF VŠE

Abstrakt

Cílem diplomové práce je identifikace ekonomických faktorů, ovlivňujících otce žijící v úplných rodinách při rozhodnutí o čerpání dávky otcovské poporodní péče v HL. městě Praha v roce 2018. Po vymezení ekonomických faktorů na základě rešerše vybraných sociologických šetření byla analyzována data související s těmito faktory. Součástí diplomové práce je kvalitativní výzkum provedený formou polostrukturovaného interview s pěti muži, žijícími v HL. městě Praha, kterým se v roce 2018 narodilo dítě. Ačkoli otcové, kteří se rozhodli nevyčerpat dávku otcovské poporodní péče v plném rozsahu, tedy po dobu sedmi kalendářních dní, uváděli pro své rozhodnutí převážně ekonomické důvody, tyto důvody byly velmi individuální a v zásadě není možné je generalizovat. Na základě získaných výsledků tedy byla potvrzena hypotéza „*Otcové žijící v HL. městě Praha se neshodují na žádném ekonomickém faktoru, který by pro ně představoval překážku při rozhodování o čerpání dávky otcovské poporodní péče.*“ V závěru diplomové práce jsou formulována doporučení k realizaci opatření tzv. aktivního otcovství. Vzhledem k absenci podobných šetření v tomto regionu, má diplomová práce ambici sloužit jako jeden z podkladů při tvorbě vhodných prarodinných opatření v oblasti podpory tzv. aktivního otcovství především v regionu HL. města Praha.

Klíčová slova: aktivní otcovství, dávka otcovské poporodní péče, harmonizace rodiny a zaměstnání, HL. město Praha, rodinná politika

JEL klasifikace: H55, H75, I38, J12, J13, J16

Abstract

The aim of the diploma thesis is to identify economic aspects, that influence fathers living in families in drawing of paternity leave decision making in Prague in 2018. Initially, the economic factors are analysed and subsequently followed by data associated with such factors. Also, the qualitative research that is conducted in form of semi-structured interview with five men living in Prague to whom the child was born in the year 2018, is part of the thesis. However interviewed fathers who decided not to take the full benefit of paternity leave in a full range, stated predominantly economic aspects as their reason for above mentioned decision. Their personal reasons were individual therefore it is not possible to generalize them. Based on the gathered data the main hypothesis *“Fathers living in Prague are not uniformed in case of any economic factor that would represent an obstacle in the drawing of paternity leave decision making”* is confirmed. The diploma thesis concludes with a few recommendations for realisation and implementation of measures of so-called active fatherhood. Due to an absence of similar research in the selected region, the diploma thesis has an ambition to provide a foundation in the process of appropriate pro-family measures creation, especially in the field of analysed active paternity in Prague.

Key words: active fatherhood, paternity leave, work-life balance, Prague, family policy

JEL classification: H55, H75, I38, J12, J13, J16

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Ing. Karině Kubelkové, Ph.D., MBA za její odbornou pomoc a cenné rady, které mi během psaní této diplomové práce poskytla. Dále bych ráda poděkovala respondentům, kteří mi věnovali svůj čas.

Také bych chtěla poděkovat své rodině za jejich podporu a umožnění studia na Vysoké škole ekonomické v Praze.

Obsah

Úvod	1
Teoretická část	4
1. Rozhodování otce v kontextu ekonomických teorií	4
2. Modely rodinných politik	8
3. Implementace opatření rodinné politiky	10
4. Cíle rodinné politiky ČR	11
5. Aktivní otcovství v ČR	13
5.1. Fenomén aktivního otcovství	13
5.2. Harmonizace pracovního a rodinného života	14
5.3. Dávka otcovské poporodní péče	15
5.4. Ekonomické faktory ovlivňující aktivní otcovství	17
5.4.1. Otcové žijící v Hl. městě Praha	19
5.4.2. Shrnutí	20
Praktická část	22
6. Analýza ekonomických faktorů v Hl. městě Praha v roce 2018	22
6.1. Demografická struktura mužů	23
6.2. Příjmová situace mužů a domácností	24
6.3. Nástroje podpory aktivního otcovství v ČR	25
6.3.1. Nástroje přímé finanční podpory	25
6.3.2. Nástroje nepřímé finanční podpory	29
6.3.3. Nástroje nefinanční podpory	30
6.4. Výdaje na bydlení	32
6.5. Počáteční výdaje na dítě	32
6.6. Harmonizace rodinného a pracovního života	34
6.6.1. Čas strávený v zaměstnání	34
6.6.2. Podmínky poskytované státem a zaměstnavatelem	35
6.7. Organizace a projekty zaměřené na aktivní otcovství	38
7. Kvalitativní šetření mezi muži	41
7.1. Metodologie	41
7.1.1. Cíl a typ šetření	41
7.1.2. Metoda sběru a vyhodnocení dat	42
7.1.3. Vzorek	43
8. Výzkumná zpráva	44
8.1.1. Popis výzkumného souboru	44
8.1.2. Příjmová situace domácností	46
8.1.3. Nástroje podpory aktivního otcovství	48
8.1.4. Počáteční výdaje na dítě	51
8.1.5. Harmonizace osobního a rodinného života	52
8.1.6. Dávka otcovské poporodní péče	54
8.1.7. Informovanost o aktivním otcovství	56
Doporučení.....	57
Závěr	59
Seznam použitých zkratk	64
Seznam tabulek	65
Zdroje.....	66
Přílohy.....	79

Úvod

Do systému nemocenského pojištění ČR byla k 1. únoru 2018 zavedena dávka s názvem otcovská poporodní péče, jejímž účelem je mimo jiné zvýšení participace otců na výchově dětí. Možnosti čerpat dávku v roce 2018 podle dat České správy sociálního zabezpečení¹ (2019c) a Českého statistického úřadu² (2019l) využilo 38 % otců, kteří na ni měli nárok. Nabízí se tedy otázka, proč se více než tři pětiny otců rozhodly o tuto dávku nepožádat, což bylo prvním podnětem k zpracování této diplomové práce.

Cílem diplomové práce je identifikace ekonomických faktorů ovlivňující otce žijící v úplných rodinách při rozhodnutí o čerpání dávky otcovské poporodní péče v Hl. městě v roce 2018 a následně ověřit či vyvrátit hypotézu: „*Otcové žijící v Hl. městě Praha se neshodují na žádném ekonomickém faktoru, který by pro ně představoval překážku při rozhodování o čerpání dávky otcovské poporodní péče.*“.

Hl. město Praha bylo vybráno vzhledem k tomu, že se jedná o region, ve kterém žiji a jsem zaměstnaná a považuji za důležité zabývat se zde individuálními potřebami rodin, zejména v problematice podpory sladění soukromého a pracovního života. Na základě dat ČSÚ (2019b) je Hl. město Praha nejvýznamnějším krajem České republiky³ z hlediska ekonomické výkonnosti, protože tvoří přibližně čtvrtinu HDP celé země. Zároveň podobný výzkum nebyl v tomto regionu zatím proveden. Rok 2018 byl zvolen vzhledem k tomu, že se jednalo o první rok, kdy vešla v platnost dávka otcovské poporodní péče.

Cílem teoretické části diplomové práce tak bude identifikace ekonomických faktorů, které mohou ovlivňovat míru zapojení otců do péče o dítě. V úvodu teoretické části se diplomová práce zaměří na otce, jeho současnou roli a rozhodování v kontextu teorií jenž vysvětlují chování spotřebitele ve společnosti. Mezi vybranými teoriemi jsou teorie spotřebitele, jednotlivé teorie preferencí, ekonomie rodiny či preferenční teorie, autorů Gossen, Becker, Hakim a další.

Následně budou nastíněny typologie sociálních států s ohledem na tvorbu rodinné politiky, na základě prací autorů Esping-Andersen, Ferrera, nebo Matějková, Palonciová. Z vytyčených typologií bude detailněji popsán typ sociálního státu charakteristický pro

¹ Dále jen ČSSZ.

² Dále jen ČSÚ.

³ Dále jen ČR.

ČR. Dále budou v teoretické části představeny dopady implementace opatření rodinné politiky. Diplomová práce následně představí a rozebere *Aktualizovanou koncepci rodinné politiky*, jakožto strategický dokument v oblasti rodinné politiky v ČR.

V závěru teoretické části se diplomová práce zaměří na literární rešerši dostupných sociologický šetření zaměřených na aktivní zapojení otce do péče o dítě a harmonizaci rodinného a pracovního života rodičů, provedených v letech 2010–2017.

Praktická část diplomové práce bude navazovat na teoretickou část analýzou faktorů, které jsou identifikovány v teoretické části. Analýza bude provedena pro kraj HL. město Praha, zkoumaným obdobím bude rok 2018. Data jsou čerpána především z dostupných databází ČSÚ, ČSSZ, databáze Evropské unie⁴ Eurostat, Ministerstva práce a sociálních věcí⁵ a Úřadu práce ČR.

Cílem analýzy bude popsat prostředí, které vytváří region HL. město Praha pro rodiče v oblasti podpory aktivního otcovství a podpory harmonizace pracovního a rodinného života. Analyzovaná data budou zároveň ověřovat pravdivost tvrzení získaných literární rešerší provedených šetření zabývajících se touto problematikou.

Na analýzu v praktické části naváže vlastní šetření kvalitativního charakteru. Kvalitativní metoda získávání dat byla zvolena proto, že získaná data mohou přesněji interpretovat realitu. Pro formování rodinné politiky mohou podobná šetření lépe pochopit vnímání aktérů, kterých se problematika dotýká nejvíce, tj. samotných rodin a jejich jednotlivých členů. Šetření bude provedeno formou polostrukturovaného interview se vzorkem pěti mužů. Dotazník bude sestaven na základě informací získaných z teoretických východisek a následné analýzy. Respondenti pro šetření byli získáni technikou snowball. Každý z respondentů musel splňovat předem stanovená kritéria, tedy žít a být zaměstnaný nebo podnikat v roce 2018 v HL. městě Praha, být otcem alespoň jednoho dítěte narozeného v témže roce a žít s dítětem i partnerkou ve společné domácnosti.

⁴ Dále jen EU.

⁵ Dále jen MPSV.

Po vyhodnocení dat jak kvantitativního, tak kvalitativního charakteru v praktické části budou v závěru diplomové práce formulována doporučení k realizaci opatření tzv. aktivního otcovství jak pro regionální úroveň v Hl. městě Praha, tak pro ČR. Vzhledem k absenci podobných šetření v tomto regionu, má diplomová práce ambici sloužit jako odrazový můstek pro další šetření a výzkumy, případně jako jeden z podkladů při tvorbě vhodných prorodinných opatření v oblasti podpory tzv. aktivního otcovství především v daném regionu.

Teoretická část

1. Rozhodování otce v kontextu ekonomických teorií

Úvodem je třeba se zaměřit na role otce ve společnosti. Dle Chmelařové (2008) v rámci proměn sociálních a kulturních vlivů, prošlo otcovství historicky vývojem od pozice otce jako nezpochybnitelné hlavy rodiny, přes otce jako vzdáleného živitele, který pracuje mimo domov, dále vyloučeného otce, kdy byla rodičovská role otce omezena na obnovu disciplíny dětí až po moderního otce, který přijímá svou pečovatelskou úlohu. Ovšem výstupy provedených sociologických šetření v oblasti aktivního otcovství, dle zprávy Sociální podmínky otcovství v České republice (2014), dochází k závěrům, že stále ještě žijeme ve společnosti, kde je matce přisuzována role pečovatelky, zatímco otec je postaven do role živitele.⁶ Důkazem, že v roce 2018 byla role pečovatelek přisuzována spíše matkám než otcům, mohou být například statická data o svěřování dítěte do péče po rozvodu rodičů nebo statistická data o pobírání rodičovského příspěvku. Ze statistik Ministerstva spravedlnosti⁷ vyplývá, že zatímco v roce 2018 bylo 67 % dětí po rozvodu rodičů svěřeno do péče matky, pouze 5,98 % dětí bylo svěřeno do péče otce.⁸ Data ČSÚ (2019a) zaznamenala, že podíl rodičovského příspěvku vyplacených mužům na celkovém objemu vyplacených příspěvků, byl v roce 2018 1,84 %.

Roli otce charakterizuje například Dudová (2006), dle které současnou úlohou otce v rodinném prostředí není plně nahradit mateřskou roli, ale vstupovat mezi matku a dítě a doplňovat rodinu o třetí individuální roli. Otcovství je tedy třeba chápat podle Dudové (2006) jako komplementární k mateřství.

Mareš (2006) rozlišuje dva základní modely dělby rodinných prací – **konzervativní** (nebo také tradiční například podle Šťastné a Žáčkové (2010)) a **egalitární**. V konzervativním modelu žena vykonává méně náročné zaměstnání a současně přebírá větší péči o děti a domácnost než její partner, zatímco egalitární model je založený na principu plnění stejných povinností oběma partnery.⁹

Šťasná a Žáčková (2010), uvádí, že zhruba zří čtvrtiny rodiny se přiklání k egalitárnímu modelu. Tlak společnosti na egalitární přístup k rodinám a v rodinách

⁶ Fafejta, Jára, Maříková, Müller, Pešáková, Šmídová, Vodochodský a Zachariášová (2014)

⁷ Dále jen MS.

⁸ Kolářová (2019)

⁹ Höhne, Kuchařová, Svobodová, Šťasná a Žáčková (2010)

může, mimo jiné, stavět muže před zásadní otázku, a to do jaké míry mají zájem na aktivní péči o dítě a domácnost na úkor kariérního uplatnění a jakým způsobem chtějí své představy naplnit. Mareš (2006) dále uvádí, že *„konflikt mezi zaměstnáním a rodinou je tím silnější, čím je pracovní pozice jedince vyšší, povinnosti z ní plynoucí naléhavější a rozsah času nutný k jejímu výkonu větší, ale také čím větší uspokojení práce/zaměstnání mu poskytuje.“* Mareš (2006, str. 12). Kuchařová (2010) doplňuje, že zatímco u žen se v jednotlivých fázích péče o dítě mění míra upřednostnění rodiny před zaměstnáním, pro muže mají obě sféry trvale podobný význam.

Princip, jakým se jedinci rozhodují ve společnosti vysvětluje teorie **spotřebitelského chování**. První výraznější zájem o spotřebitelské chování a lidské preference projevíli neoklasičtí ekonomové. Spotřebitel začal být v jejich teoriích vnímán jako nezávisle se rozhodující ekonomický subjekt, který jedná na základě svých individuálních preferencí. Ještě, než se teorie začaly zabývat spotřebitelskými preferencemi, základem pro studium neoklasické analýzy byl spotřebitelův užitek.¹⁰ Jako první formuloval teorii mezní užitečnosti marginalista Wilhelm Hermann Gossen ve své knize *Vývoj zákonů lidského chování*.¹¹ Mezní užitečnost Gossen představil jako užitečnost poslední jednotky statku, čímž vysvětlil, že právě mezní užitek statku spotřebitele určuje jeho (subjektivní) hodnotu. Zároveň vytvořil teorii spotřebitele, ve které definoval 3 zákony, dnes známé jako Gosennovy zákony. První Gossenův zákon říká, že mezní užitek statku klesá s jeho rostoucí spotřebou, protože dochází k uspokojení potřeb tímto statkem, takzvanému nasycení. Druhý Gossenův zákon konstatuje, že spotřebitel maximalizuje svůj užitek z důchodu, rozdělí-li jej mezi statky tak, aby užitek z poslední jednotky důchodu, vydávané na každý z těchto statků, byl stejný.

¹⁰ Vojáček (2011)

¹¹ Vojáček (2011)

Třetí a poslední Gossenův zákon¹² vysvětluje, že racionální spotřebitel maximalizuje svůj užitek z vynakládané práce tehdy, když se mezní újma z dodatečné jednotky práce rovná meznímu užítku z dodatečného důchodu, který mu jeho práce přinesla.¹³ Proces rozhodování ovšem není založený pouze na maximalizaci užítku za existence určitého omezení, jelikož volba jedince spočívá také v jeho individuálních preferencích.

Vojáček (2011) uvádí, že k oživení problematiky spotřebitelských preferencí přispěl v článku *A note on the pure theory of consumer's behavior* americký ekonom Samuelson. V článku představuje koncept takzvaných **projevených preferencí**, podle kterého, že jedinec odhaluje své preference na trhu až svým chováním.¹⁴ Vojáček (2011) dále uvádí, že jedním z kritiků této teorie byl Rothbard, dle kterého je největší nedostatek projevených preferencí předpoklad konstantnosti. Rothbard dle Vojáčka (2011) navazuje novým pohledem na preference, jenž vychází ze skutečné volby, a tudíž se mohou v čase měnit. Tento koncept nazývá Rothbard (1956) **demonstrované preference**. Zcela novým pohledem na preferenční teorie přispěl dle Vojáčka (2011) k problematice později Becker (1997), který přišel s konceptem **stabilních preferencí**, společně se dvěma základními druhy kapitálu. Prvním je osobní kapitál, který zahrnuje vlastní **zkušenosti z minulosti**, jenž ovlivňují jedincev přítomnou a budoucí volbu. Druhý je kapitál společenský, jenž určuje vliv preferencí osob ze **sociálních prostředí** jedince.¹⁵ Vojáček (2011) doplňuje, že dle Beckera se preference stávají analyzovatelnou veličinou, tudíž rozšiřuje ekonomickou analýzu té doby o fakt, že na základě analýzy preferencí lze objasnit do té doby nezkoumané společenské jevy.

Teorie racionální volby představuje rámec pro porozumění a modelaci sociálně-ekonomického chování jedince. Základním předpokladem teorie je, že agregované sociální chování je výsledkem chování jednotlivých aktérů, přičemž každý z nich jedná individuálně. Jakmile je stanoveno individuální chování, řekněme reprezentativních jedinců, teorie dále zkoumá, jak jednotlivé volby integrují a vytvářejí výsledky.

¹² Gossen (1854)

¹³ Na Gossenovu práci navázali právě neoklasičtí ekonomové, mezi kterými byl například William Stanley Jevons (1911) s definicí mezního užítku jako první derivací celkového užítku ve svém stěžejním díle *Teorie politické ekonomie*. O několik let později nahradil ve svém článku mezní užitečnost pojmem mezní míra substituce John Richard Hicks (1932), který ve své teorii vysvětluje, že mezní míra substituce nám říká, jak velký přírůstek jednotky prvního statku kompenzuje spotřebiteli úbytek statku druhého, aniž by se změnil jeho užitek.

¹⁴ Samuelson (1938)

¹⁵ Vojáček (2011)

Volba manželství, rozhodnutí mít děti nebo výběr mezi rodinným životem a aktivní účastí na trhu práce jsou nejenom založeny na teorii spotřebitele, jeho užitku, či preferencích, ale jsou ovlivněny také množstvím makroekonomických faktorů, jako je trh práce, sociální příjmy rodin nebo dostupnost zařízení péče o děti. Prvním ekonomem, který začal v 70. letech minulého století aplikovat ekonomické teorie do problematiky rodinného prostředí a chování byl již zmíněný Gary Becker (1973, 1974, 1993). Čímž vznikly počátky **ekonomie rodiny**. Jako první byly Beckerovy teorie zveřejněny ve dvou článcích *A Theory of Marriage: Part I*¹⁶ a *A Theory of Marriage: Part II*¹⁷, následně na to vydal knihu *Pojednání o rodině*¹⁸. V těchto dílech Becker (1973, 1974, 1993) uplatnil výše zmíněné teorie racionální volby, teorii spotřebitele, maximalizaci užitku a další v problematice sňatečnosti, ideálního rozdělení času ženy a muže mezi domácnost a práci, poptávku po dětech nebo mezigenerační vztahy. Beckerova teorie je založena na předpokladu spotřebitele, který se za pomoci racionální volby snaží maximalizovat svůj přínos z manželství.¹⁹

V roce 2000 přišla Hakimová (2000) s **preferenční teorií**, jejímž cílem je snaha o vysvětlení volby ženy mezi pracovním a rodinným životem.²⁰ Jak uvádí Chromková Manea, Mrázková a Rabušic (2006): „Hakimová si Beckera cení za to, že do své „nové teorie domácí ekonomiky“ zařadil koncept rozdílů mezi pohlavími v práci a v rodině.“ Chromková Manea, Mrázková a Rabušic (2006, str. 34). Proto, dle této publikace preferenční teorie Hakimové přijímá některé prvky teorie racionálního volby, jenž aplikoval Becker. Teorie Hakimové je postavena na čtyřech základních pilířích, na jejichž základě definuje tři typy žen: (1) **orientované na rodinu a domov** (mezi 10 % až 30 % žen), (2) **orientované na práci a kariéru** v zaměstnání (mezi 10 % až 30 % žen) a (3) **adaptivní**, tedy takové, které se snaží práci a zaměstnání skloubit (mezi 40 % až 80 % žen).²¹

¹⁶ Becker (1973)

¹⁷ Becker (1974)

¹⁸ Becker (1993)

¹⁹ Becker (1993)

²⁰ Hakim (2000)

²¹ Chromková Manea, Mrázková a Rabušic (2006)

Chromková Manea, Mrázová a Rabušic (2006) dále popisují, že ačkoliv je preferenční teorie zaměřená na ženy, Hakimová se krátce pokusila na základě dat z jiných výzkumů, aplikovat tuto teorii také na muže. Rozdíly mezi muži a ženami spatřuje jednak v distribuci preferencí (60 % mužů řadí do skupiny orientovaní na práci a kariéru, 30 % do skupiny adaptivní a 10 % do skupiny orientovaní na rodinu), dále potom ve větší homogenitě v preferencích mužů.²² Z těchto poznatků vyvozuje Hakimová (2010) závěr, že vzhledem k tomu, že jsou muži převážně orientováni na práci a kariéru, oproti ženám reagují na sociální a rodinné politiky jen velmi málo.

Dříve, než rodinné prostředí začali zkoumat ekonomové, byla tato problematika předmětem zájmů spíše sociologů, kteří se snaží najít příčiny rodinného chování v kulturně hodnotových faktorech, které na rodinné prostředí a chování jednotlivců v rodinách mají bezpochyby také velmi významný vliv. Vzhledem k vytyčenému cíli práce a ve vztahu k fakultě a oboru, na kterém je práce zpracována, se diplomová práce dále zaměří pouze na ekonomické faktory.

2. Modely rodinných politik

Dle Šlechtové (2006) je rodinná politika obtížně definovatelný pojem, a zatímco pro některé představuje soubor konkrétních opatření, pro jiné jde o jakýsi rámec a zaměření při tvorbě politiky. Obecně lze rodinnou politiku označit za určitý soubor nástrojů, snažící se splnit dva základní cíle – podporu existujících rodin a podporu rozhodnutí založit rodinu. V zemích EU můžeme pozorovat odlišné pohledy a zásady, dle kterých je k rodinné politice přistupováno. K rámcovému zařazení jednotlivých přístupů k pomoci určitým skupinám, jako jsou například rodiny, jsou rozeznávány různé typy sociálních států. Nutnost odlišovat typy sociálních států potvrzuje svým tvrzením například Keller (2005), který uvádí, že: *„Pojem sociální stát je natolik široký a neohraničený, že právě typologie mohou vhodně posloužit k jeho ostřejšímu vymezení a naplnění konkrétním obsahem. V zásadě lze říci, že jednotlivé systémy sociálního státu zajišťují své občany proti stejným rizikům, dělají to však za pomoci různých institucionálních struktur, v různém rozsahu skrze různé způsoby financování.“* Keller (2005, str. 32)

²² Hakim (2000)

Jednu z nejznámějších typologií tří modelů sociálního státu na základě uspořádání vztahů mezi státem, trhem a rodinou, představil dánský sociolog Esping-Andersen (1990), který se, jak uvádí Mitchell (2010) snažil zodpovědět na tři základní otázky: (1) do jaké míry je sociální služba sociálním právem jedince a v jaké míře je jeho standard zajištěn nezávisle na jeho pozici na trhu práce, (2) jak široká či úzká je solidarita ve společnosti, (3) do jaké míry jsou sociální potřeby jedinců uspokojovány skrze státní sociální politiku nezávisle na aktivitě trhu či rodiny. Tak vznikla typologie, ze které vzešly tři modely sociálního státu: **liberální**, **sociálně demokratický** a **konzervativní**.²³

Absence ohledu na rodinnou politiku a přístup státu k matkám přinesl kritiku, na kterou Esping-Andersen (1999) dle Mitchell (2010) reagoval rozšířením typologií o defamilizaci, která určuje, do jaké míry je zodpovědnost za domácnost přebírána státem a trhem. Ferrera (1996) pak tyto tři základní typy sociálních států doplňuje o čtvrtý, **jihoevropský** (prorodiny) sociální systém. Například Matějková a Paloncyová (2004) přidávají ve své publikaci pátý, **postsocialistický**, který je charakteristický, mimo jiné státy, také pro Českou republiku. Tento systém je spojen s přechodem na tržní ekonomiku v postsocialistických zemích. Matějková a Paloncyová (2004) charakterizují postsocialistický typ vysokým stupněm přerozdělování zdrojů a postupným přechodem od státního paternalismu k systému pomoci jen potřebným, tedy postupnou diferenciací sociálních struktur. Institucionální zabezpečení v postsocialistickém modelu se podle autorek zaměřuje na vysokou zaměstnanost žen, dlouhou rodičovskou dovolenou, rozvinutý systém péče o děti. Nárok na sociální dávky je v postsocialistickém systému testovaný, což může vést k demotivaci zapojení na trhu práce. Někteří tak mohou mít pocit, že pracovat se „nevyplatí“. Postsocialistický systém preferuje pomoc především prostřednictvím dávek. Kromě České republiky je tento systém typický pro Polsko, Maďarsko, Slovensko a Slovinsko.²⁴

²³ Esping-Andersen (1990)

²⁴ Matějková, Paloncyová (2004)

System podpory rodin v České republice má navíc k výše zmíněné charakteristice postsocialistického modelu i řadu dalších charakteristických znaků, například poměrně vysokou štedrost, co do počtu sociálních dávek, která je často diskutovaným tématem. Pokud se zaměříme na změny v posledních třech letech, v roce 2017 MPSV ve své tiskové zprávě oznámilo například změnu pravidel pro vyplácení a čerpání rodičovského příspěvku²⁵, v roce 2018 byla například k únoru zavedena dávka otcovské poporodní péče a k červnu dlouhodobé ošetřovné²⁶ a v roce 2019 byl například diskutován návrh na navýšení rodičovského příspěvku na celkovou částku 300 000 Kč²⁷.

3. Implementace opatření rodinné politiky

Sirovátka (2006) uvádí, že působení opatření, která volí veřejné politiky, se prolínají s makro-sociálními i mikro-sociálními kulturními a strukturálními faktory, které jsou ve vzájemné interakci. V případě makro-sociálních faktorů (například hodnoty, normy, trh práce, ekonomický růst nebo ušlé možnosti kariéry) dochází podle autora působením veřejné politiky k filtrování těchto faktorů, čímž se vytváří podmínky pro rodinný život. Zmíněnou mikro-sociální úroveň Sirovátka (2006) rozděluje na individuální preference jedinců, například preferovaný model rodiny, pracovní preference nebo ideální model péče o rodinu a osobní zkušenost se strukturálními tlaky, například nezaměstnanost, chudobu či nižší životní standart nebo harmonizaci rodiny a zaměstnání.

Zároveň Sirovátka (2006) uvádí, že mohou veřejné politiky napomáhat, ale také bránit, v realizaci individuálních rozhodnutí jednotlivců. Dále dodává, že: „*lze říci, že rodinná (sociální) politika má jistý vliv na utváření životních šancí a životních strategií členů rodin v (post)moderní společnosti*“ Sirovátka (2006, str. 54). Jak uvádí Smutek (2015), funkčnost sociální politiky záleží na racionalitě jejích cílů a prostředků. Smutek (2015) dále doplňuje výrok Sirovátky (2000) dle Ringena: „*Cíle a prostředky by se měly těšit veřejné podpoře, nástroje by měly být efektivní ve vztahu k cíli redistribuce zdrojů a blahobytu a realizace redistributivních politik by neměla vyvolat odpovědi v chování subjektů, jež by bránila dosažení vytčených cílů v důsledku nezamýšlených vedlejších účinků.*“ Smutek (2015, str. 56).

²⁵ MPSV (2016a)

²⁶ MPSV (2017a)

²⁷ MPSV (2018)

Je třeba konstatovat, že při formování rodinné politiky je vždy podstatné zaměřit se na soudobé trendy objevující se v rodinném prostředí. Zatímco na jedné straně se rodiny snaží nalézt rovnováhu mezi prací a rodinou, na straně druhé stojí veřejné politiky, které usilují o vytvoření prorodinného prostředí. Otázkou je, do jaké míry mohou strategie veřejných politik rodinné prostředí ovlivnit, aby stále převládala snaha pomoci rodinám při realizaci jejich individuálních potřeb nad omezováním těchto individuálních potřeb a celý proces podpory se tak nestal spíše kontraproduktivním.

4. Cíle rodinné politiky ČR

V roce 2017 byla vládou schválena *Koncepce rodinné politiky* MPSV, která představuje strategický dokument v oblasti rodinné politiky v ČR. Součástí koncepce je analýza aktuální situace rodin v ČR a návrh konkrétních opatření, jak situaci rodin zlepšit. Klíčové, je dle MPSV (2017b) vytvářet pro rodiny prostředí, které zajistí rodinám svobodnou volbu v otázce rodinného a osobního života. V květnu roku 2019 představilo MPSV *Aktualizovanou koncepci rodinné politiky*, která vycházela z koncepce z roku 2017. Jako důvod pro vytvoření aktualizovaného dokumentu uvádí MPSV (2019d) nutnost promítnout do koncepce aktuální prohlášení vlády.

MPSV (2019d) v koncepci představuje devět opatření, na které se rodinná politika v následujících letech bude soustředit. Prvním opatřením je zvýšit **dostupnost bydlení**. Problematickou situaci přisuzuje MPSV (2019d) kromě ekonomického růstu a nízké nezaměstnanosti také například rozvoji krátkodobých pronájmů přes online platformy, které nejsou v ČR nijak regulovány. Druhým opatřením je zajistit **dostatečnou kapacitu v mateřských školách**²⁸. S ním souvisí také třetí opatření a tím je zajistit **dostatečnou kapacitu v zařízeních péče pro děti v mladším předškolním věku**.²⁹ MPSV (2019d) uvádí, že ve školním roce 2017/2018 byla odmítnuta více než pětina celkových žádostí o umístění dítěte do MŠ, nejhorší byla situace v Praze, kde podle dat Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy³⁰ (2019) nebylo vyhověno 35,38 % žádostí o přijetí do MŠ. Čtvrté opatření je **státní podpora částečných úvazků**.³¹ Dle MPSV (2019d) je současná nabídka flexibilních forem zaměstnání, jako pružná pracovní doba, částečné pracovní úvazky nebo možnost práce z domova, nedostatečná. Zájem o podporu pružné pracovní

²⁸ Dále jen MŠ.

²⁹ MPSV (2019d)

³⁰ Dále jen MŠMT.

³¹ MPSV (2019d)

doby nebo částečných úvazků pro rodiče s dětmi byl prokázán také Centrem pro výzkum veřejného mínění³² (2019), kdy 90 % respondentů projevilo souhlas s tímto opatřením. Jako páté opatření navrhlo MPSV (2019d) věnovat pozornost **preventivním a podpůrným službám pro rodiny s dětmi**. Cílem je poskytnout rodinám časově, finančně i místně dostupnou síť poraden pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy. Šestým opatřením je **navýšení rodičovského příspěvku k 1.1. 2020 na 300 tis. Kč a revize daňových slev určených pro rodiny**. V návrhu na navýšení rodičovského příspěvku bylo předloženo dvojnásobné navýšení měsíčního limitu pro souběh návštěvy předškolního zařízení a pobírání rodičovského příspěvku ze současných 46 hodin na 92 hodin.³³ Na tyto navrhované změny Aktualizovaná Koncepce rodinné politiky (2019) navazuje potřebou většího zapojení otců do péče o dítě, od kterého očekává vliv na zvýšení porodnosti. Pokud dojde k rovnoměrnějšímu rozdělení péče o dítě, Aktualizovaná Koncepce rodinné politiky (2019) uvádí, že ženy přestanou mít obavy, že současně se zaměstnáním budou muset vykonávat veškerou péči o děti a domácnost. V souvislosti s tím by mělo dojít k implementaci tzv. střídacího bonusu u rodičovského příspěvku, tedy zavedení určité doby vyhrazené na péči o dítě, která je mezi rodiči nepřenosná a finančně kompenzovaná. Sedmé opatření představuje **balíček opatření na zlepšení vymáhání výživného**. Cílem rodinné politiky v této problematice je například motivovat rozvádějící se rodiče ke smírnému řešení rozvodu nebo přijetí zákona o zálohovaném výživném. Osmým opatřením je **snížování mzdového rozdílu mezi muži a ženami**. Deváté a poslední opatření je **zajištění kvalitní porodní a poporodní péče**, například zvýšení soukromí rodiček nebo respektování přání rodiček v porodních plánech. Zároveň by měl být kladen důraz na podporu center porodní asistence.³⁴

Aktualizovaná koncepce si na základě předchozí analýzy základních socioekonomických a demografických trendů a hodnotových orientací českých rodin vytyčila několik ambiciózních cílů. Jedním z témat, na které se MPSV (2019d) v koncepci zaměřilo je problematika aktivního otcovství. Na potřebu aktivnějšího zapojování otců do péče o děti a domácnost, reaguje několika opatřeními. V následujících kapitolách se diplomová práce zaměří na trend aktivního otcovství více do hloubky, především

³² Dále jen CVVM.

³³ MPSV (2019d)

³⁴ MPSV (2019d)

na ekonomické faktory, které otce ovlivňují při rozhodování mezi zaměstnáním a rodinou.

5. Aktivní otcovství v ČR

5.1. Fenomén aktivního otcovství

Nešporová (2005) uvádí, že: „*problematika otcovství se začala v 70. letech minulého století*“ Nešporová (2005, str. 6). Důvodem podle ní byla proměna postavení a role otců v rodině, ať již ve smyslu oslabení jejich pravomocí institucionální cestou, nebo přirozeným vývojem v rodinách. Situace v té době podle Nešporové (2005) nepřinášela příliš příznivé rodinné prostředí, zvyšovala se míra rozvodovosti, snižovala míra sňatečnosti, samostatně žijící matky již nebyly výjimkou a role otců pomalu ztrácela své původní hodnoty.³⁵ Autorka dále vysvětluje, že tento stav vedl k potřebě zaměřit se na posílení těchto hodnot, původně ve smyslu zapojení otce do každodenní péče o rodinu a domácnost. Postupem času se začal objevovat nový pojem „aktivní otcovství“, který více cílil na osobní vztah mezi otcem a dítětem, čímž by měla být posílena nepostradatelnost otce ve výchově dítěte, a to již od narození dítěte.³⁶

Zpráva *Sociální podmínky otcovství v České republice* uvádí, že mezi několika přívlastky jako „nový“, „pečující“ nebo „angažovaný“, které jsou pečujícím otcům přidělovány, česká společnost přijala výraz **aktivní otec**.³⁷ Aktivní otec prozatím nemá nikde ukotvenou definici, je tedy možné použít například pracovní definici sociologického výzkumu *Podoby otcovství v ČR*, který aktivního otce definuje jako muže, který se z více jak 30 % pravidelně zapojuje do péče o děti a vykonává domácí práce s tím spojené.³⁸

Pokud se zaměříme na ekonomické dopady tohoto trendu, pak například podle Valouchové (2008) je zřejmě nejvíce kritický efekt na diskriminaci žen na trhu práce. Ženy jsou podle ní pro zaměstnavatele přirozeně rizikovou skupinou, a to především v určitém věku, kdy se očekává, že žena bude tíhnout k potřebě rozšíření rodiny o dítě. Což je podle ní také důvodem, proč jsou stále více nabízeny lukrativnější a lépe placená místa mužům, jelikož u nich je malý předpoklad odchodu na mateřskou či rodičovskou dovolenou. Jedním z potenciálních řešení, jak zabránit tomuto problému, je podle

³⁵ Nešporová (2005)

³⁶ Nešporová (2005)

³⁷ Fafejta, Jára, Maříková, Müller, Pešáková, Šmídová, Vodochodský a Zachariášová (2014)

³⁸ Operační program lidské zdroje a zaměstnanost (2010)

Valouchové (2008) investovat do rozšíření trendu aktivního otcovství. Větší zapojení mužů do péče o dítě by podle ní mělo usnadnit ženám přístup na trh práce a umožnit jim tak využít jejich pracovní potenciál. Efektivní výsledky by mělo přinést také střídání obou rodičů v péči o dítě, jelikož by přineslo mužům i ženám stejné výchozí pozice, co se týče času určeného pro budování kariéry.

Pozitiva aktivního otcovství spatřuje Valouchová (2008) ve všech sférách společnosti. Pro rodiny by podle ní mělo vyšší zapojení otců přinést větší svobodu volby individuálních potřeb jedinců v domácnosti. Pro zaměstnavatele pak výhodu ve smyslu využití pracovníků s největším potenciálem a bez jakýchkoliv skeptických pohledů na ženy a jejich budoucí pozici v zaměstnání. Pro stát pak samozřejmě vyšší zaměstnanost žen přinese pozitiva jednak ve formě úspor na sociální příspěvky, jednak v podobě vyšších příjmů ze zdanění jejich práce.

5.2. Harmonizace pracovního a rodinného života

Dle Valentové (2006), v nejužším slova smyslu rodinná politika zahrnuje pouze opatření související s přítomností dětí v domácnosti. V takovém případě je rolí rodinné politiky především kompenzace nákladů spojených s narozením a výchovou dětí. V případě, že není v tomto směru reflektována problematika genderové rovnosti, může to mít podle Valentové (2006) negativní důsledky, jako je ztráta pracovních příležitostí, ztráta možného vyššího výděлку, karierního růstu a mnoho dalších. Proto se podle ní moderní rodinná politika zaměřuje také na eliminaci těchto negativ a snaží se angažovat v oblasti dosažení rovnováhy mezi rodinným a pracovním životem a mírnit negativní dopady rodičovství a především mateřství, na zaměstnanost těch, kteří vychovávají děti.

V červnu roku 2019 Evropská rada přijala Směrnici o rovnováze mezi pracovním a rodinným životem rodičů a pečujících osob, zahrnující čtyři body. Prvním je zavedení otcovské dovolené v délce alespoň 10 dní v době narození dítěte, a to na úrovni stanovené dotyčným členským státem. Druhým bodem je nastavení minimální délky rodičovské dovolené na čtyři měsíce, přičemž dva z těchto měsíců jsou mezi rodiči nepřenosné, na úrovni stanovené členským státem. Třetí bod se zaměřuje na péči o příbuzné a nařizuje členským státům zavést pro pracovníky možnost využití pěti pracovních dní v roce k péči o příbuzné, takzvanou pečovatelskou dovolenou. Čtvrtým a posledním bodem je rozšíření

práva pro rodiče dětí mladších 8 let a pečující osoby, tyto osoby nabydou práva zažádat o pružné uspořádání práce.³⁹

Směrnice o rovnováze mezi pracovním a rodinným životem rodičů a pečujících osob je dle Evropské rady (2019) dalším krokem k podpoře rovnosti mužů a žen v Evropské unii, jehož cílem je zvýšit účast žen na trhu práce, čerpání rodičovského volna a nabídku flexibilních forem zaměstnávání. Směrnice by měla umožnit pracujícím osobám vyšší poskytování volna vyhrazeného na péči o příbuzné, kteří potřebují podporu. Členské státy mají nyní tři roky, do 2. srpna 2022, na to, aby přijaly právní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí.

Jak uvádí Machovcová (2010): „*Sladování práce a rodiny není chápáno pouze jako nabídka určitých alternativních pracovních opatření, ale zejména jako snaha o efektivní práci, a to platí ze strany vedení firem i ze strany zaměstnaných, kteří úspěšně sladují.*“ Machovcová (2010, str. 16). Zároveň dodává, že i přesto že je problematika harmonizace rodiny a zaměstnání soustředěna převážně na ženy, respektive matky, je potřeba se v této problematice věnovat také mužům.

5.3. Dávka otcovské poporodní péče

K 1. únoru 2018 byl do systému dávek nemocenského pojištění zaveden první benefit určený výhradně mužům – **dávka otcovské poporodní péče**. Dle ČSSZ (2019b) dávka otcovské poporodní péče náleží otci dítěte sedm kalendářních dnů. Podmínkou pro nárok na dávku otcovské poporodní péče je účast na nemocenském pojištění v době nástupu na otcovskou dovolenou. V případě OSVČ na dávku mají nárok ti, kteří byli účastníky na nemocenském pojištění OSVČ alespoň tři měsíce bezprostředně předcházející dny nástupu na otcovskou dovolenou. Výše dávky činí, stejně jako u peněžitě pomoci v mateřství, 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den. U OSVČ je výše odvozena z úhrnu měsíčních základů pojistného v rozhodném období před nástupem na otcovskou dovolenou.⁴⁰

Ohledně zavedení dávky se vedly diskuze, které se snažily dojít k závěru, zda je reálné, aby týdenní volno určené mužům mohlo vézt k avizovanému „*posílení vazby mezi dítětem a jeho oběma rodiči v raných týdnech života dítěte*“ MPSV (2016b, str. 1). V souvislosti s důvody pro zavedení dávky bylo v *Závěrečné zprávě z hodnocení dopadů regulace* například uvedeno: „*překážkou pro to, aby se větší počet mužů spolupodílel*

³⁹ Council of the EU (2019)

⁴⁰ ČSSZ (2019b)

na péči o malé dítě, je skutečnost, že muž není v této době také finančně zabezpečen.“ MPSV (2016b, str. 4). Celkové předpokládané výdaje ze státního rozpočtu na dávku otcovské poporodní péče se v prvním roce zavedení očekávaly ve výši 772,5 mil Kč až 963,5 mil. Kč, v každém dalším roce potom ve výši 762 mil Kč až 953 mil Kč.⁴¹

Proti zavedení otcovské se ohradilo například i Ministerstvo financí⁴² (2015), které považuje současné nastavení sociální pomoci rodinám za dostačující a zavádění nových dávek považuje za nevhodné s ohledem na udržitelnost fiskální politiky. Jako argument proti zavedení uvádí MF (2015) také několikrát provedenou změnu daňového zvýhodnění pro děti, zavedení školkovného nebo vyplácení porodného na druhé dítě. Proti direktivnímu plošnému zavedení byla také Hospodářská komora (2017), podle které placené volno určené otcům na pomoc partnerce a dítěti v prvních týdnech života dítěte spadá do kategorie zaměstnaneckých benefitů. Mezi dalšími, kteří měli k tomuto opatření připomínky, bylo například i Ministerstvo vnitra⁴³ (2016), které upozornilo na nezbytnost zařazení doby otcovské poporodní péče mezi důležité osobní překážky na straně zaměstnance. Proti zavedení dávky otcovské poporodní péče se postavil také Svaz průmyslu a dopravy ČR (2016) podle kterého byla příliš přeceňována pozitiva a zároveň podceňována negativa navrhovaného zavedení dávky otcovské.

MPSV (2016b) ve své *Závěrečné zprávě z hodnocení dopadů regulace* také zmiňuje zavedení dávky otcovské ve většině zemí EU. V době před zavedením dávky, tedy v roce 2017, byla ČR podle dat Evropského parlamentu (2019) jednou z posledních 8 zemí, které nedisponovaly legislativním opatřením nabízejícím volno pro otce těsně po narození dítěte. K 31. 12. 2019 tento benefit nebyl zaveden v Německu, Rakousku, Lucembursku, Chorvatsku a Slovensku.

Ačkoliv MPSV (2016b) ve svých výpočtech očekávalo 70% až 90% účast otců, podle dat ČSÚ (2019I) v prvním roce zavedení dávky otcovské poporodní péče využilo tuto možnost pouze 38 % těch, kteří na ni měli nárok. Nabízí se tedy otázka, proč se více než tři pětiny otců rozhodli dávku nečerpat a zda existují ekonomické faktory, které je směřovaly k jejich rozhodnutí a pokud ano, tak jaké.

⁴¹ MPSV (2016b)

⁴² Dále jen MF.

⁴³ Dále jen MV

5.4. Ekonomické faktory ovlivňující aktivní otcovství

Dle Bartůskové (2017) jsou ekonomické faktory nejvýraznějším stimulem k aktivnímu otcovství. Kuchařová a kol. (2017) tvrdí, že stěžejním faktorem, který ovlivňuje rozhodování rodin s dětmi, je jejich **finanční situace**. Ta je vždy odvozena na základě příjmu všech členů domácnosti a výdajů potřebných pro zabezpečení těchto členů domácnosti. Disponibilní příjmy rodin ovlivňuje také výše daňových zvýhodnění.⁴⁴

V ČR je zaveden poměrně štědrý systém, co do počtu **sociálních dávek** pro rodiny s dětmi. Kudrna (2009) zařazuje mezi legislativní podpory aktivního otcovství rodičovskou, mateřskou a otcovskou dovolenou. S čímž jsou spojeny dávky peněžité podpory v mateřství, rodičovský příspěvek a dávka otcovské poporodní péče.

Jak uvádí Bartůsková (2016): „*Otcové jsou ochotni čerpat dovolenou vyhrazenou pro ně, pokud je spojena s relativně vysokým finančním příspěvkem či náhradou mzdy.*“ Bartůsková (2016, str. 71). Dále dodává, že aby byli muži ochotni více pečovat o rodinu a děti, je pro ně stěžejní odvozovat výši dávek, které budou pobírat, z předchozí mzdy. Pro otce je tedy důležité při rozhodování o možných variantách harmonizace rodiny a zaměstnání, **zachovat stejnou úroveň příjmů domácnosti**. Co se týká nastavení dávek podpory aktivního otcovství, Höhne a Kuchařová (2016) vysvětlují, že při současném nastavení, dávky bez závislosti na výši předchozího příjmu oceňují především ti s nízkými příjmy, jelikož ztrácejí podstatně méně než ti s vyšší mzdou. Pro otce s vyššími příjmy může být relativně nízká finanční náhrada za čas strávený doma s dítětem demotivující. Tato tvrzení potvrzují výsledky výzkumu Kuchařové a Psychlové (2016), kdy v otázce finanční kompenzace, v případě zavedení nové dávky umožňující otcům strávit několik měsíců doma s dítětem, nejvíce mužů vyžadovalo 80% náhradu ušlého příjmu. Kudrna (2009) například doporučuje zavést nový model rodičovského příspěvku, který bude ve výši 100 % předchozího průměrného platu z období dvanácti měsíců před porodem.

Jedním z možných nástrojů podporující aktivní otcovství, který byl již zaveden v jiných evropských zemích, je podle Bartůskové (2017) systém otcovské kvóty. Výzkum zabývající se zájmem o takzvanou motivační otcovskou dovolenou, což je v podstatě systém otcovské kvóty, provedly Kuchařová a Psychlová (2016). Z výsledku tohoto výzkumu vyplývá, že nejčastěji by otcové preferovali délku volna vyhrazeného pro ně a dítě 2-3 měsíce. Výsledky výzkumu dále prokazují, že od motivační otcovské dovolené

⁴⁴ Kuchařová a kol. (2017)

by většina rodičů očekávala větší **flexibilitu**, jejich ideální představa je čerpat dávku nepravidelně a po jednotlivých dnech, případně v rámci jednotlivých týdnů.

Co se týká výdajů, například podle Kuchařové, Paloncyové a Janurové (2016), největší podíl rodin považuje za obtížné pokrýt **finanční náklady na bydlení**. V oblasti dostupnosti a nákladů na bydlení pro rodiny, a především mladé rodiny s malými dětmi, doporučují zaměřit se na zvýšení přístupnosti nájemního bydlení, zvážit vytvoření podmínek pro snazší získání vlastního bydlení nebo podporu ve formě zvýhodněných úvěrů. To potvrzuje také Kuchařová (2017), která označuje mladé rodiny za jednu ze skupin, pro kterou je zajištění přiměřeného bydlení problematické, jelikož vydávají nejvíce ze svých příjmů právě na bydlení. Pokud zůstaneme u výdajů, je třeba se zaměřit také na **prvotní náklady na dítě**. Jak uvádí MPSV (2016b): „*Období nástupu ženy na mateřskou dovolenou je navíc spojeno se zvýšenými výdaji rodiny souvisejícími s narozením dítěte a s počátky péče o ně. Proto může být pro takovou rodinu sociálně těžko únosné, aby otec dítěte pečoval bez finančního zabezpečení krátce po porodu o dítě a matku.*“ MPSV (2016b, str. 5).

Při harmonizaci profesního a soukromého života otců jsou důležité především **podmínky poskytnuté zaměstnavatelem**. Ze získaných dat výzkumu Friedleanderové (2010) vyplývá, že pro dnešní společnosti je běžné poskytovat otcům benefity, které jim pomáhají skloubit výchovu dítěte a zároveň rozvíjet profesní kariéru. Zájem zaměstnanců o tyto benefity potvrzují výsledky *Výzkumu veřejného mínění zaměřeného na sladění pracovního a rodinného života a rovnost žen a mužů v oblasti rodinné politiky a trhu práce*.⁴⁵ Höhne, Kuchařová, Svobodová, Šťastná a Žáčková (2010) uvádí, že největší je zájem mužů o možnost napracovat si hodiny, které později mohou využít jako náhradní dovolenou, naopak o neplacené volno je projevem zájem podstatně nižší. Ti rodiče, kterým nejsou benefity ve formě možnosti práce z domova, zkrácení pracovního úvazku nebo přizpůsobení pracovní doby, poskytnuty, by dle výzkumu provedeného společností Sociofaktor (2016) takové benefity uvítali. Většina mužů se shoduje v tom, že v případě, že by se rozhodli čerpat delší volno kvůli rodinným povinnostem, by jim jejich zaměstnavatel vyhověl.⁴⁶ Kladný postoj zaměstnavatelů potvrzují také výsledky výzkumu Friedleanderové (2010), kde se polovina personalistů shodovala v tom, že by otcům v žádosti o rodičovskou dovolenou bez problémů vyhověla.

⁴⁵ Sociofaktor s.r.o. (2016)

⁴⁶ Sociofaktor s.r.o. (2016)

Mezi klíčová opatření, na která je potřeba se zaměřit v problematice aktivního otcovství, zařazuje Bartůsková (2017) také **flexibilní formy zaměstnávání**. Za podstatnou označuje dostupnost a nabídku **zkrácených pracovních úvazků**, jelikož je přínosem jak pro otce, kterému umožní větší flexibilitu v rozvržení pracovní doby, tak pro matky, kterým pomohou v oblasti zapojení se zpět na trh práce. Kuchařová, Paloncyová a Janurová (2016) označují za stěžejní, v oblasti opatření na podporu zaměstnanosti, odstranit bariéry spojené s návratem matek na trh práce (nebo otců v případě, že byli na rodičovské dovolené). O zkrácený úvazek mají na základě výsledků výzkumu Höhne, Kuchařová, Svobodové, Šťastné a Žáčkové (2010) zájem především ženy. Za situace, kdy je žena doma na mateřské nebo rodičovské dovolené, pro muže tento benefit není příliš atraktivní.

Kromě ekonomických nástrojů ze strany státu a zaměstnavatele, je například podle Kudrna (2009) doporučováno zaměřit se v podpoře aktivního otcovství na **projekty a kampaně**, které budou informovat veřejnost v této problematice. Také Friendleanderová (2010) dochází k závěru, že muži by ocenili větší **informovanost o problematice aktivního otcovství**. Zájem mužů byl podle ní projeven především o informace legislativního charakteru, srovnání s muži v ostatních zemích a obecné informace týkající se poradenství. Výzkum doporučoval zvýšit informovanost mužů formou jednorázové mediální kampaně, zároveň vyzýval k vytvoření informačních webových stránek.

5.4.1. Otcové žijící v Hl. městě Praha

Z výzkumu Friendleanderové (2010) vyplývá, že otcové vychovávající své děti v Hl. městě Praha se více angažují v každodenní péči o děti, než je tomu u otců v ostatních regionech. Hl. město Praha je regionem s nejvyšším zapojením otců například v běžných nákupech a finančním rozhodováním domácnosti.

Friendleanderová (2010) dále poukazuje na fakt, že muži žijící se svými rodinami v Praze si zároveň nadprůměrně zakládají na finančním zabezpečení rodiny. Závěry výzkumu Kuchařové a Psychlová (2016) říkají, že v otázce případného zavedení motivační otcovské dovolené, rodiny z Prahy projevují největší zájem o čerpání nejkratší verze tohoto benefitu. Dodávají, že jakékoliv volno do určité míry financované ze strany státu totiž představuje jistou finanční ztrátu. A je logické, že čím vyšší je výdělek, tím vyšší je rozdíl mezi finanční kompenzací a reálnou mzdou. V komparaci s ostatními regiony mají dle výzkumu Friendleanderové (2010) pražští muži lepší socioekonomické

postavení. Hl. město Praha má také největší procento otců, kteří sdílejí názor, že by se rodiče měli v průběhu rodičovské dovolené střídat. Jako důvod, proč nezůstat s dítětem doma pak nejčastěji otcové uvádí finanční nevýhodnost. Pražští otcové, v porovnání s ostatními otci, před zavedením dávky otcovské poporodní péče, po narození dítěte nejčastěji využívali možnosti čerpání neplacené dovolené. S tím souvisí fakt, že zároveň méně plánují být v tomto období v práci.⁴⁷

Friendleanderová (2010) také uvádí, že zaměstnání pro pražské otce nemá negativní vliv na délku času stráveného s dětmi a rovněž cítí v porovnání s ostatními otci menší diskriminaci ve vytváření zaměstnaneckých podmínek pro muže, otce a ženy, matky. Dále dodává, že v porovnání s ostatními regiony je v Hl. městě Praze největší podíl otců, kteří zastávají názor, že by se stát neměl v problematice aktivního otcovství angažovat.

5.4.2. Shrnutí

Na základě výsledků sociologických šetření zabývajících se rodinou politikou, harmonizací zaměstnání a rodiny a aktivním otcovstvím lze shrnout několik identifikovaných ekonomických faktorů, které mají vliv na otce při rozhodování o míře participace na výchově dětí, a zároveň snaze skloubit pracovní a rodinný život.

Prvním faktorem je výše příjmu otce. Pokud je muž jediným ekonomicky aktivním členem v domácnosti, a zastává pozici otce-živitele, jeho příjem hraje při rozhodování významnou roli. Rozhodující je pro muže především výše ušlé mzdy v případě, že bude pečovat o dítě. Muži žijící v Hl. městě Praha pak přisuzují tomuto faktoru při rozhodování větší váhu než ostatní. S výší ušlého příjmu souvisí nastavení dávek finanční podpory. Formy a výše finančních benefitů vytvářených státem pro rodiny, a především otce, jsou druhým důležitým faktorem ovlivňujícím jejich rozhodování. Tyto nástroje by podle mužů měly být úměrné výši předchozího příjmu. Podstatná je také flexibilita využívání jednotlivých forem volna vyhrazeného na péči o dítě. V porovnání s ostatními muži, u mužů z Hl. města Prahy byly prokázány vyšší preference střídání rodičů v průběhu péče o děti.

Třetí a čtvrtý faktor souvisí s výdaji domácnosti. Největším nákladem, a tedy i faktorem, na který muž při svém rozhodování bere zřetel, je výše nákladů na bydlení, s čímž také úzce souvisí nabídka finančně dostupného bydlení v dané lokalitě. Druhým výdajem jsou počáteční výdaje na dítě společně s měsíčními výdaji na dítě.

⁴⁷ Friendleanderová (2010)

Pátým faktorem, který vstupuje do rozhodování mužů, jsou podmínky pro harmonizaci pracovního a rodinného života, ať už vytvořené státem či zaměstnavatelem. S tím souvisí nabídka flexibilních forem práce jak pro otce samotné, tak pro matky. Několik autorů upozornilo také na významnou roli informovanosti ohledně aktivního otcovství. Přesto, že organizace, projekty a kampaně zaměřené na aktivní otcovství nejsou ekonomickým faktorem, v závěru jim bude věnována kapitola.

Rodiny obecně jsou z hlediska svých potřeb velmi heterogenní jednotkou. Z toho důvodu je obtížné nalézt a vytvořit takové podmínky, které by plošně dokázaly vytvořit prorodinné prostředí pro všechny. Na teoretická východiska, a především ekonomické faktory identifikované v teoretické části diplomové práce bude dále navázáno praktickou částí, jejímž cílem je ověřit hypotézu zda: „*Otcové žijící v Hl. městě Praha se neshodují na žádném ekonomickém faktoru, který by pro ně představoval překážku při rozhodování o čerpání dávky otcovské poporodní péče.*“ Na základě získaných výsledků bude praktická část diplomové práce dále zaměřena na formulaci doporučení k realizaci opatření vyššího aktivního zapojení otce do péče o rodinu a dítě.

Praktická část

6. Analýza ekonomických faktorů v Hl. městě Praha v roce 2018

Diplomová práce se zaměřuje na region Hl. město Praha z několika důvodů. Ze subjektivního pohledu se jedná o region, ve kterém jsem zaměstnaná a považuji za důležité zabývat se zde individuálními potřebami rodin, zejména v problematice podpory sladění soukromého a pracovního života. Objektivně, podobný výzkum nebyl v tomto regionu zatím proveden. Na základě dat ČSÚ (2019b) je Hl. město Praha nejvýznamnějším krajem České republiky z hlediska ekonomické výkonnosti, protože tvoří přibližně čtvrtinu HDP celé země. Zároveň v Hl. městě Praha žije 13,2 % všech ekonomicky aktivních osob České republiky.⁴⁸

Vysokou hospodářskou výkonost tohoto regionu dokazuje srovnání reálného hrubého domácího produktu na obyvatele v rámci Evropy. Na základě dat Eurostatu (2019a) se v roce 2017 hlavní město České republiky umístilo na 7. místě za nejvýkonnějšími regiony v Irsku, Německu (Hamburk), Belgii (Brusel), Spojeném Království (Londýn), Slovensku (Bratislavský kraj) a Norsku (Oslo). Hl. město Praha předstihlo například Stockholm nebo Île-de-France, který zahrnuje Paříž. V porovnání s ostatními státy Hl. město Praha v roce 2018 obsadilo první příčku v hodnocení regionů s nejnižší nezaměstnaností v EU, s hodnotou 1,3 %.⁴⁹

Ve srovnání ekonomické aktivity na úrovni regionů soudružnosti dle ČSÚ (2019c), Praha v roce 2018 vykazovala největší podíl zaměstnaných osob v národním hospodářství ve věkových skupinách 15 až 29 let, 45 až 59 let a 60 let a více. Ve stejném období byl v Praze zároveň evidován nejmenší podíl nezaměstnaných osob (0,83%) a nejmenší podíl ekonomicky neaktivních osob (34,72 %).

Je tedy důležité zaměřit se v tomto regionu na analýzu faktorů, které mají vliv na rodinné prostředí, jenž má bezprostřední vliv na kvalitu lidského kapitálu, a tedy i ekonomickou výkonnost.

⁴⁸ ČSÚ (2019c)

⁴⁹ Eurostat (2019b)

6.1. Demografická struktura mužů

Data ČSÚ (2019c) uvádí, že celkem bylo v roce 2018 v Hl. městě Praha zaměstnaných osob 706 800, z toho 54,8 % tvořili muži. Mezi nezaměstnanými bylo ve stejném období v Hl. městě Praha 3 tis. mužů. Nejkritičtější věkovou skupinou mezi nezaměstnanými muži byli mladí ve věku 15 až 24 let a osoby ve věku 35 až 44 let. Pro ostatní skupiny bohužel nebyla dostupná data, jejich počet byl ovšem minoritní, v řádech maximálně několika stovek osob.⁵⁰

S ekonomickým postavením a kvalitou lidského kapitálu úzce souvisí vzdělanostní struktura obyvatel. ČR měla v roce 2018 podíl vysokoškolsky vzdělaných osob nad 15 let 19,4 %, což bylo pod průměrem EU. ČSÚ (2019d) ovšem uvádí, že díky narůstajícímu počtu studentů na vysokých školách se od generace narozené po roce 1980 očekává, že jejich vzdělanostní struktura bude podobná, jako ve vyspělých zemích EU. V krajském srovnání byl největší podíl osob disponujících vysokoškolským diplomem v roce 2018 v Hl. městě Praha (38 %).⁵¹ Zatímco v ČR neměl vysokoškolský titul ani každý pátý muž⁵² (19,15 %), v Hl. městě Praha, jej mělo 40,45 % mužů. Také mezi nezaměstnanými muži v Hl. městě Praha v roce 2018 byli největší evidovanou skupinou, na základě nejvyššího dosaženého vzdělání, vysokoškolsky vzdělání (36,67 %), což byl dle údajů ČSÚ více jak 3násobek průměru ČR (v ČR 12,08 %).⁵³

Velké rozdíly v podílu vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva v Hl. městě Praha v komparaci s hodnotami pro ČR mohou být důsledkem odlišných struktur odvětví národního hospodářství v těchto krajích. 73,83 % mužů bylo zaměstnaných v sektoru služeb, zatímco průměr ČR byl 47,91 %.⁵⁴

Na základě získaných dat lze říci, že oproti průměru ČR, u mužů žijících v roce 2018 v Hl. městě Praha byla zjištěna **nižší nezaměstnanost, vyšší vzdělání a vyšší podíl zaměstnaných osob v sektoru služeb.**

⁵⁰ ČSÚ (2019c)

⁵¹ ČSÚ (2019d)

⁵² Statistiky uvádí údaje osob starších 15 let.

⁵³ ČSÚ (2019c)

⁵⁴ ČSÚ (2019d)

6.2. Příjmová situace mužů a domácností

Jak uvádí Kuchařová a kol. (2017) finanční situace je stěžejním faktorem, který ovlivňuje rozhodování rodin s dětmi. Pokud je otec v roli živitele a matka doma pečuje o dítě a domácnost, významnou roli při rozhodování tedy sehrává příjem ze mzdy otce. Co se týká finančních benefitů ze strany státu, které mají podporovat otce při rozhodnutí o aktivnějším zapojení do péči o dítě a domácnost, například podle Bartůskové (2017) je klíčové odvozovat výši dávek z předchozí mzdy. Höhne a Kuchařové (2016) ve svém výzkumu doplňují, že při současném nastavení, dávky bez závislosti na výši předchozího příjmu oceňují především ti s nízkými příjmy, jelikož jejich finanční ztráta je podstatně méně než pro muže s vyšší mzdou. Příjem se mzdy otce a příjem domácností se tedy jeví jako jeden ze stěžejních faktorů, jenž má na rozhodování otců vliv.

U mužů v ČR byla dle ČSÚ (2019e) evidována v roce 2018 průměrná hrubá mzda 37 008 Kč. V Hl. městě Praha byl ve stejném období průměrný hrubý měsíční výdělek mužů 47 739 Kč. Pro zjednodušení dalších výpočtů čisté mzdy mužů, budeme předpokládat, že muži nevyužívali žádná daňová zvýhodnění. Čistá měsíční mzda průměrného českého muže, v roce 2018, dosahovala 27 567 Kč.⁵⁵ Čistá měsíční mzda průměrného pražského muže byla ve stejném období 34 973 Kč.⁵⁶

Počet domácností v roce 2018 byl v Hl. městě Praha 598 580, což z celkového počtu domácností v ČR představuje 13,62 %. Průměrný počet členů v domácnosti je pod celorepublikovým průměrem 2,36 na hodnotě 2,09 člena na jednu domácnost.⁵⁷

Data ČSÚ (2019f) dále uvádí, že nejvíce pražských domácností (40,00 %) dosahovalo čistého měsíčního příjmu na osobu v roce 2018 nižší než 15 000 Kč. V ČR byl podíl domácností s čistým příjmem na osobu nižším než 15 000 Kč 61,4 %. Necelá čtvrtina domácností (23,90 %) v Hl. městě Praha dosahovala čistého měsíčního příjmu na osobu v rozmezí 15 001–20 000 Kč, v ČR byla tato hodnota o pár procentních bodů nižší. Čistý příjem na jedince vyšší než 20 001 Kč měla v Hl. městě Praha téměř třetina domácností (31,1 %), zatímco v ČR na tuto výši dosáhlo pouze 17,7 % domácností.

Data prokazují, že průměrný příjem ze mzdy muže žijícího v Hl. městě Praha byl v roce 2018 o více než čtvrtinu vyšší v porovnání s průměrnými hodnotami pro ČR.

⁵⁵ Vlastní výpočty.

⁵⁶ Vlastní výpočty.

⁵⁷ ČSÚ (2019f)

V komparaci s průměrnými hodnotami pro ČR byl v pražských domácnostech vyšší také průměrný čistý příjem na jedince.

6.3. Nástroje podpory aktivního otcovství v ČR

6.3.1. Nástroje přímé finanční podpory

Závěry a doporučení několika výzkumů a publikací se shodují, že klíčové jsou u dávek, které mají podporovat muže k aktivnějšímu zapojení do péče o děti, tedy tzv. aktivnímu otcovství, **flexibilita a odvození výše dávek na základě předchozího příjmu**. Dále se práce zaměří na formy legislativních opatření přímé finanční podpory aktivního otcovství, především na to, do jaké míry splňovaly v roce 2018 dvě zmíněné podmínky.

Kudrna (2009) zařadila mezi legislativní podporu aktivního otcovství tři nástroje – mateřskou, rodičovskou a otcovskou dovolenou. V souvislosti s prvním legislativním opatřením, mateřskou dovolenou, je rodiči vyplácena **peněžitá pomoc v mateřství**. Nárok na tuto dávku mají za určitých podmínek od 1.1.2009 také otcové. Finanční benefit náleží výhradně matkám od osmi do šesti týdnů před očekávaným dnem porodu až do prvních šesti týdnů po porodu, poté vzniká nárok na čerpání dávky také mužům.⁵⁸

Výše peněžitě podpory v mateřství činí jak pro muže, tak pro ženy, 70 % redukovaného vyměřovacího základu za kalendářní den, který se zjišťuje z příjmu za 12 kalendářních měsíců před začátkem pobírání dávky. U osob samostatně výdělečně činných se výše určuje na základě úhrnu měsíčních základů pojistného v rozhodném období před začátkem pobírání dávky.⁵⁹ Co se týká flexibility, jak uvádí například Gender Studies (2019), od doby, kdy vzniká nárok na čerpání dávky také otci dítěte, se mohou v průběhu mateřské dovolené oba rodiče střídat, přičemž počet střídání sice není omezen, ale střídání může probíhat vždy až po době delší než týden.

Celkem bylo v roce 2018 v ČR vyplaceno na tuto dávku 9,4 mld. Kč, v absolutním počtu došlo dle dat ČSSZ (2019c) k vyplacení 590 674 dávek. Částka průměrně vyplacené dávky v ČR byla 15 919,80 Kč. Výdaje na dávku peněžitě pomoci v mateřství v Hl. městě Praha ve stejném roce dosáhly 3 233 987 tis. Kč⁶⁰ a celkem bylo vyplaceno 179 297⁶¹ dávek. Průměrná vyplacená dávka v Hl. městě Praha činila 18 037,04 Kč, tedy 1,13násobek průměrně vyplacené dávky ČR.

⁵⁸ ČSSZ (2019a)

⁵⁹ ČSSZ (2019a)

⁶⁰ ČSÚ (2019g)

⁶¹ ČSSZ (2019c)

Na základě získaných údajů o dávce peněžité pomoci v mateřství je možné shrnout, že v určité míře splňuje jak princip flexibility, tak výpočtu výše dávky na základě předchozího příjmu rodiče.

V souvislosti s druhým zmíněným opatřením, tedy rodičovskou dovolenou, mají rodiče nárok na takzvaný **rodičovský příspěvek**. Příspěvek je vyplácen ze systému státní sociální podpory, a je upraven zákonem č. 117/1995 Sb. Dle zákona vzniká nárok na příspěvek každému rodiči, který po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, a to až do vyčerpání celkové částky. Posun rodičovského příspěvku v oblasti podpory aktivního otcovství přišel spolu s novelou zákoníku práce č. 155/200, která vešla v platnost 1. 1. 2001 a zavádí povinnost zaměstnavatele uvolnit muže na rodičovskou dovolenou.⁶² Jak uvádí například zdroj Gender Studies (2019) v čerpání rodičovské dovolené rodiče nejsou nijak omezováni, mohou ji čerpat současně, střídát se, nebo ji může čerpat pouze jeden z nich.

Od 1. 1. 2018 nabyl účinnosti zákon 200/2017 Sb., kterým byla zrušena maximální možná měsíční výše rodičovského příspěvku 11 500 Kč.⁶³ Od 1. 1. 2018 tedy platí, že v případě, že lze alespoň jednomu z rodičů stanovit k datu narození nejmladšího dítěte v rodině 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu v částce vyšší než 7 600 Kč, může si rodič volit libovolnou výši čerpání (a tím i dobu čerpání), až do této výše. V případě, že je 70 % 30násobku nižší než částka 7 600 Kč, může rodič svou volbu uplatnit tak, aby částka nepřevyšovala 7 600 Kč. Nejkratší možná doba pobírání rodičovského příspěvku je stanovena na 7 měsíců.⁶⁴

Ačkoliv výše celkové částky nezáleží na výši příjmu rodiče, který dávku pobírá, rodiče si alespoň mohou, na základě svých příjmů, do jisté míry určit, jak vysokou měsíční částku chtějí pobírat. Rodičovský příspěvek tedy lze, stejně jako peněžitou pomoc v mateřství, označit za poměrně flexibilní nástroj, který si mohou rodiče přizpůsobit na základě jejich individuálních preferencí, které se mohou v průběhu času, kdy pečují o dítě, výrazně měnit.

Celkem bylo v ČR za rok 2018 vyplaceno 3 385 196 dávek rodičovského příspěvku, přičemž celkové výdaje na tuto dávku byly 24,9 mld. Kč. V Hl. městě Praha bylo vyplaceno 415 986 dávek rodičovského příspěvku v celkovém objemu 3,3 mld. Kč.⁶⁵

⁶² Zákon č. 155/2000 Sb.

⁶³ Zákon 200/2017 Sb.

⁶⁴ MPSV (2019b)

⁶⁵ ČSÚ (2019h)

Vzhledem k tomu, že se jedná o dávku plošnou, která není vypočítávána na základě předchozího výdělku a poměr vyplacených dávek Hl. města Prahy k celkovému počtu vyplacených dávek je menší než poměr objemů výdajů na tyto dávky, lze předpokládat, že pražští rodiče v roce 2018 častěji volili variantu čerpat rodičovský příspěvek kratší dobu a ve vyšších měsíčních dávkách.

V roce 2018, ke kterému se vztahuje zkoumané období v této diplomové práci, byla výše celkové částky 220 tis. Kč. Výše rodičovského příspěvku je pro všechny rodiče stejná, bez ohledu na výši jejich příjmů. Ve zkoumaném období, tedy roce 2018 byl předložen MPSV (2018b) návrh na navýšení rodičovského příspěvku z 220 tis. Kč na 260 tis. Kč, v případě více narozených dětí najednou z 330 tis. Kč na 390 tis. Kč. K navýšení ovšem nedošlo. MPSV (2018c) poté předložilo další návrh o navýšení rodičovského příspěvku z 220 tis. Kč na 300 tis. Kč, v případě více narozených dětí najednou z 330 tis. Kč na 450 tis., navýšení příspěvku právě o 80 tis. a 120 tis. Kč, zdůvodňuje tím, že jde o objem finančních prostředků, který v zásadě kopíruje nárůst průměrné mzdy v národním hospodářství za posledních deset let. Jako další důvody pro zvýšení příspěvků uvádí MPSV (2019c) větší ocenění péče o nejmladší dítě v rodině, a především o možnost pečujících osob o dítě, lépe sladit osobní a pracovní život. V případě, že nabyde navrhovaná změna účinnosti, nárůst by představoval pro rodiče pozitivní posun, co se týká náhrady ušlého příjmu.

Ačkoliv současné zákony, například dle Gender Studies (2019) umožňují rodičům střídání v pobírání rodičovského příspěvku, dle dat ČSÚ (2019h) byl podíl rodičovských příspěvků vyplacených mužům na celkovém objemu vyplacených příspěvků v ČR, v roce 2018, pouze 1,84 %. V Hl. městě Praha byl tento podíl o 0,87procentního bodu vyšší (2,71 %). Nejčtenější věkovou skupinou mezi muži, kteří pobírali rodičovský příspěvek ve zkoumaném období v Hl. městě Praha byli muži starší 35 let.⁶⁶

⁶⁶ ČSÚ (2019h)

Tabulka č. 1: Vyplacené dávky rodičovského příspěvku v ČR a Hl. městě Praha v roce 2018

ČR, kraj	Počet příjemců rodičovského příspěvku podle pohlaví a věku							
	ženy				muži			
	celkem	Do 24 let	25-34 let	35 a více let	celkem	Do 24 let	25-34 let	35 a více let
ČR	3 285 024	320 760	1 906 440	1 057 824	61 452	3 396	23 772	34 284
Hl. město Praha	402 060	17 304	208 212	176 544	11 172	228	4056	6888
ČR, kraj	Podíl skupin příjemců rodičovského příspěvku na celkovém objemu vyplacených dávek (v %)							
	ženy				muži			
	celkem	Do 24 let	25-34 let	35 a více let	celkem	Do 24 let	25-34 let	35 a více let
ČR	100,00	9,59	56,97	31,61	100,00	0,10	0,71	1,02
Hl. město Praha	100,00	4,19	50,39	42,72	100,00	0,06	0,98	1,67

Zdroj: ČSÚ (2019h), vlastní zpracování

Současně se zavedením otcovské dovolené k 1. únoru 2018, vznikl otcům nárok na pobírání dávky **otcovské poporodní péče**. Jedná se o první legislativní opatření přímé finanční pomoci zaměřené především na otce. Dávek otcovské poporodní péče bylo v prvním roce jejího zavedení vyplaceno v Hl. městě Praha celkem 9 411⁶⁷, přičemž živě narozených dětí bylo v tomto regionu 15 460⁶⁸. Zájem o dávku převýšil celkový průměr ČR, který byl přibližně 38 %. Celkem bylo na dávkách otcovské poporodní péče vyplaceno 53,684 mil. Kč.⁶⁹ Průměrná vyplacená dávka otcovské v Hl. městě Praha v roce 2018 byla 5 704 Kč, tedy 1,12násobně vyšší, než byla průměrná vyplacená dávka otcovské poporodní péče v ČR.

Z výzkumu Kuchařové a Psychlové (2016) vyplývá, že pokud jde o nástroje určené výhradně otcům na péči o rodinu a děti, převažuje zájem čerpat dávku flexibilně, po jednotlivých dnech. Dávku otcovské poporodní péče ovšem může otec pobírat sedm kalendářních dní, přičemž není možné toto období přerušit, což může být pro otce

⁶⁷ ČSSZ (2019c)

⁶⁸ ČSÚ (2019l)

⁶⁹ ČSÚ (2019h)

demotivující při rozhodování o pobírání příspěvku. Ačkoliv na volno mají otcové ze zákona nárok, mohou se dostat do situace, kdy si uvědomují, že by zaměstnavateli bylo přítěží, pokud by byli na sedm dní vyloučení z pracovního procesu (například v případě, že je potřeba dokončit v tomto období projekt, na kterém pracují).

Jak bylo zmíněno v teoretické části, jedním z bodů Směrnice, kterou přijala v červnu 2019 Evropská rada, bylo nastavení minimální délky rodičovské dovolené na čtyři měsíce, přičemž dva z těchto měsíců jsou mezi rodiči nepřenosné, a to na úrovni stanovené členským státem.⁷⁰ Toto opatření zmiňuje jako jedno z možných opatření aktivního otcovství také Bartůšková (2016). Nástroj, který je zavedený například ve Švédsku, Norsku či Itálii, známý také jako „use or lose“, nabízí otcům dny volna, vyhrazené výlučně pro ně. Na rozdíl od otcovské dovolené se jedná o volno vyhrazené pro otce v řádů několika týdnů. Pokud otec tento benefit nevyužije, volno vyhrazené na péči o dítě se nedá převést na matku.⁷¹ ČR by toto opatření měla přijmout do roku 2022.⁷² V následujících letech by tedy mělo dojít k přijetí minimálně jednoho dalšího legislativního nástroje v oblasti aktivního otcovství.

6.3.2. Nástroje nepřímé finanční podpory

Nepřímá finanční podpora rodin je v ČR poskytována především prostřednictvím daňových opatření. Skrze systém daňových zvýhodnění a daňových slev se veřejné politiky snaží zajistit soběstačnost rodin ve smyslu ponechat rodinám co možná největší objem finančních prostředků. Výhodou těchto opatření je, že na rozdíl od přímých finančních prostředků mohou působit nepřímá opatření více jako motivátor k aktivnímu zapojení rodičů na trhu práce. Současný systém poskytuje dvě daňová opatření, které mohou rodiny s dětmi uplatnit. Prvním je **daňové zvýhodnění na dítě**, tedy nárok poplatníka na daňovou slevu na vyživované dítě, které s ním žije ve společné domácnosti.⁷³ V roce 2014 byla výše daňové slevy na první, druhé, třetí a každé další dítě stejná (13 404 Kč). Jak můžeme vidět v tabulce č. 2, tento stav se od roku 2015 do roku 2018 meziročně měnil a vždy, k novému roku, docházelo k navyšování částek buď na první, druhé nebo třetí a každé další dítě, někdy i u více „skupin“ najednou.

⁷⁰ Council of the EU (2019)

⁷¹ Bartůšková (2016)

⁷² Council of the EU (2019)

⁷³ Zákon č. 586/1992 Sb.

Tabulka č. 2: Výše daňového zvýhodnění na vyživované dítě v letech 2014-2018 (v Kč)

Rok	na první dítě	na druhé dítě	na třetí a každé další dítě
2014	13404	13404	13404
2015	13404	15804	17004
2016	13404	17004	20604
2017	13404	19404	24204
2018	15204	19404	24204
2019	15204	19404	24204

Zdroj: MF (2014, 2015b, 2016, 2017), vlastní zpracování

Druhým daňovým nástrojem, platným od roku 2015, je **sleva za umístění dítěte** neboli „školkovné“. Rodiče tak mohou uplatnit slevu ve výši výdajů vynaložených na umístění vyživovaného dítěte do předškolního zařízení za dané zdaňovací období, a to až do výše minimální mzdy, v roce 2018 tedy do výše 12200 Kč. Slevu lze uplatnit v případě, žije-li vyživované dítě s poplatníkem ve společně hospodařící domácnosti.⁷⁴

V oblasti předškolního vzdělávání, je v posledních letech problematická dostupnost předškolních zařízení⁷⁵, která úzce souvisí se zapojením rodičů s malými dětmi na trhu práce a je tedy klíčová při rozhodování otců mezi rodinou a zaměstnáním. Na tuto problematiku se diplomová práce zaměří v následujících kapitolách.

6.3.3. Nástroje nefinanční podpory

Mezi **nefinanční nástroje** podporující aktivní otcovství lze zařadit zákonem nařízená volna pro rodiče v souvislosti s péčí o dítě. Ode dne narození dítěte je zaměstnavatel povinen dle § 196, zákona č. 262/2006 Sb., poskytnout otcovi nárok na čerpání **rodičovské dovolené**, jejímž účelem je prohloubení péče o dítě. Délka čerpání je na individuálním požadavku každého otce, nesmí však jít o dobu delší než do věku 3 let dítěte.⁷⁶ Jak uvádí například Gender Studies (2019), v čerpání rodičovské dovolené

⁷⁴ Zákon č. 586/1992 Sb.

⁷⁵ MPSV (2019d)

⁷⁶ Zákon č. 262/2006 Sb.

nejdou rodiče nijak omezování, mohou ji čerpat současně, střídat se, nebo ji může čerpat pouze jeden z nich.

Dalším nefinančním opatřením, které má pozitivní vliv v oblasti aktivního otcovství, jsou takzvané **důležité osobní překážky v práci**. Jedním z opatření řadících se mezi důležité osobní překážky v práci, je například narození dítěte, přičemž zaměstnanec má ze zákona nárok na pracovní volno s náhradou mzdy nebo platu k převozu manželky nebo družky do zdravotnického zařízení a zpět.⁷⁷ Zároveň má nárok na pracovní volno bez náhrady mzdy nebo platu k účasti při porodu. Dalším opatřením, které ulehčuje otcům skloubení pracovního a rodinného života a je také řazeno mezi důležité osobní překážky v práci, je například nárok na pracovní volno s náhradou mzdy k doprovodu partnerky nebo dítěte k lékaři, a to při náhlém onemocnění nebo k předem stanovenému vyšetření, nejvýše na 1 den.⁷⁸

Klíčová, při snaze rodičů harmonizovat rodinný a pracovní život, je **dostupnost předškolních zařízení**. Kvalitní síť dostupného předškolního zařízení pro děti představuje odstranění stěžejní bariéry pro rodiče, kteří se chtějí vrátit po rodičovské dovolené na trh práce. Jak bylo zmíněno v teoretické části, co se týká počtu žádostí o přijetí dítěte do MŠ, nejhorší byla situace ve školním roce 2017/2018 a 2018/2019 v Hl. městě Praha, kde podle dat MŠMT (2019) nebylo vyhověno 35,38 % (rok 2017/2018), a o rok později 35,16 % (rok 2018/2019) žádostí o přijetí do MŠ.

Jak již bylo zmíněno, od 1.1.2018 vešel v účinnost zákon, který umožňuje za určitých podmínek, vyčerpat rodičovský příspěvek již během 7 měsíců.⁷⁹ Lze souhlasit s tvrzením uvedeným například v *Aktualizované koncepci rodinné politiky*, že návrat na trh práce pro rodiče s malými dětmi je ovšem nemožný, pokud nebude zajištěn dostatečná nabídka služeb předškolní péče o děti do tří let.⁸⁰ Přičemž na základě získaných dat je evidentní, že situace pro rodiče v Hl. městě Praha je kritičtější než v ostatních regionech.

⁷⁷ Nařízení vlády č. 590/2006 Sb.

⁷⁸ Nařízení vlády č. 590/2006 Sb.

⁷⁹ Předpis 200/2017 Sb.

⁸⁰ MPSV (2019d)

6.4. Výdaje na bydlení

MPSV (2019d) uvádí, že aktuální problém finanční nedostupnosti kvalitního bydlení je přítěží při zakládání rodiny. Na základě dat ČSÚ (2019i) byl zjištěno, že průměrný měsíční náklad domácností na bydlení byl v roce 2018 v Hl. městě Praha 7 593 Kč. Tato částka představovala 19,1 % celkových příjmů domácností. Celorepublikový průměr nákladů domácností na bydlení byl ve stejném období 5 706 Kč, dosahoval tedy na 75,1 % pražského průměru.

Orcígr, Nakládal a Zahumenská (2018) ve své analýze uvádí, že cena za metr čtvereční v nové výstavbě v Hl. městě Praha, ke konci roku 2018 dosahovala částek kolem 100 tis. Kč. Stejně tak vzrostlo nájemní bydlení, od roku 2010 do roku 2017 vzrostly ceny nájmu o 51,4 %, což byl největší nárůst ze všech regionů ČR. Vysoké ceny bydlení nutí původní pražské obyvatele hledat levnější varianty bydlení na okrajích města.⁸¹ Východisko z této situace shledávají Orcígr, Nakládal a Zahumenská (2018) ve změně vnímání bydlení, ne jako tržní komodity, ale jako životní potřebě, která by měla být dostupná pro všechny obyvatele. Řešení této „krize bydlení“ autoři shledávají v aktivní výstavbě obecních bytů, zároveň s pozitivním daňovým zvýhodněním pronajímatelů bytů.

Ze získaných dat týkajících se bydlení v Hl. městě Praha je zřejmé, že rodiny se nyní ocitají v nesnadné situaci. V případě, že nájemní i kupní ceny bydlení vzrostly tak vysoko, že se hovoří o „krizi bydlení“ je logické, že pokud se otec, který je v roli živitele rodiny, má rozhodovat mezi prací a rodinou, bude inklinovat spíše k variantě, která pro něj bude představovat vyšší příjmy, potřebné k pokrytí veškerých rodinných nákladů, a to včetně nákladů na bydlení.

6.5. Počáteční výdaje na dítě

V shrnutí Závěrečné zprávy z hodnocení dopadu regulace MPSV (2016b) je uvedeno, že pro některé rodiny může být sociálně těžko únosné, aby otec pečoval o dítě s matkou v období těsně po narození dítěte, jelikož je toto období spojeno se zvýšenými výdaji souvisejícími s narozením dítěte a počáteční péčí o dítě.

Nabízí se tedy otázka, jak vysoké jsou tyto náklady. Položky potřebné bezprostředně před a po narození dítěte byly pro kvantifikaci rozděleny do tří skupin – (1) náklady spojené s těhotenstvím a porodem, (2) výbava pro dítě a (3) měsíční výdaje v prvním roce

⁸¹ Orcígr, Nakládal a Zahumenská (2018)

po narození. Jednotlivé položky jsou vypsány v tabulce č. 3, včetně jejich průměrných nákladů. Průměrné ceny pro jednotlivé položky byly získány z průzkumu společnosti Cord Blood Center (2014), který byl proveden v roce 2014 s 500 matkami. Aby bylo možné získat alespoň přibližné hodnoty vztahující se ke zkoumanému období, tedy roku 2018, ceny z roku 2014 byly navýšeny na základě meziročního indexu cen spotřebního zboží mezi roky 2014 až 2018.⁸²

Tabulka č. 3: Náklady spojené s těhotenstvím a mateřstvím v roce 2018 (v Kč)

Náklady spojené s těhotenstvím a porodem⁸³	23215
Výbava pro dítě celkem, z toho:	43549
Přebalovací pult	2505
Dětská postel	3646
Monitor dechu + dětská chůvička	3298
Dětská vana	526
Sedačka do auta	2043
Dětský kočár	10583
Oblečení pro děti v prvním roce	6236
Pomůcky spojené s výživou dítěte	3868
Ostatní	10844
Roční výdaje v prvním roce po narození celkem, z toho:	46920
Potraviny, pleny, kosmetika a drogerie, ostatní oblečení a hračky, náklady na lékaře	46920
Měsíční výdaje v prvním roce po narození celkem	3910
Celkem roční výdaje	113684

Zdroj: Cord Blood Center (2014), ČSÚ (2019j), vlastní zpracování

⁸² ČSÚ (2019j)

⁸³ Lékařské vyšetření před porodem, cvičení pro těhotné, těhotenské oblečení, 3D ultrazvuk, epidurální anestezie, nadstandardní pokoj.

Náročná finanční situace může nastat ve chvíli, kdy je třeba tyto náklady pokrýt z rodičovského příspěvku. Pokud má rodič nastaveno pobírání rodičovského příspěvku na dva roky, měsíčně získává částku 9 167 Kč⁸⁴. Na základě získaných dat by v tomto případě téměř polovinu (42,65 %) rodičovského příspěvku musel rodič využít na zajištění výdajů na dítě jako jsou potraviny, kosmetika, oblečení nebo náklady na lékaře. Do těchto výpočtů nejsou zahrnuty náklady na bydlení. Pokud má rodič nastaven pobírání rodičovského příspěvku na tři roky, měsíčně získává částku 6 112 Kč⁸⁵. Pro takového rodiče náklady na dítě, dle získaných dat, pokrývají 63,97 % vyplacené měsíční dávky.

6.6. Harmonizace rodinného a pracovního života

6.6.1. Čas strávený v zaměstnání

V otázce harmonizace rodinného a pracovního života je pro otce při rozhodování mezi rodinou a zaměstnáním stěžejní čas. Především je to počet hodin, který otec stráví v zaměstnání na úkor času stráveného s rodinou. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, stanovuje 40 hodin týdně jako maximální délku týdenní pracovní doby. V roce 2018 byl průměrný počet obvykle odpracovaných hodin mužů v ČR 41,6 hodiny za týden, v Hl. městě Praha byla tato hodnota 42,5 hodin za týden.⁸⁶ ČSÚ (2019k) každoročně eviduje také skutečně odpracovaný počet hodin v referenčním týdnu, jehož výsledky mohou mít větší vypovídající hodnotu. Zatímco průměrný český muž zaměstnaný na plnou pracovní dobu strávil v práci 38,3 hodiny týdně, muž zaměstnaný na plnou pracovní dobu v Hl. městě Praha odpracoval přes hodinu více, a to 39,5 hodiny. Přes 2,9 hodiny více, než je maximální délka pracovní doby stanovená zákonem, strávili v referenčním týdnu v práci pražští podnikatelé. Zaměstnanci ve stejném regionu vykazovali tuto dobu podstatně kratší (38,3 hodiny).⁸⁷

Na základě těchto údajů lze říci, že muži pracující v Hl. městě Praha, mají, co se týče počtu hodin strávených v práci, horší podmínky, než je průměr ČR. Nejvíce časově náročná je v Hl. městě Praha práce podnikatelů. Nelze ovšem vyvodit výsledek, že právě pražští podnikatelé mají horší výchozí pozici při harmonizaci pracovního a rodinného života než zaměstnanci, protože na rozdíl od zaměstnanců mají tyto osoby možnost větší

⁸⁴ Vlastní výpočty.

⁸⁵ Vlastní výpočty.

⁸⁶ ČSÚ (2019k)

⁸⁷ ČSÚ (2019k)

flexibility pracovní doby. Veškeré údaje o obvykle a skutečně odpracovaných hodinách jsou shrnuty v tabulce č. 4.

Tabulka č. 4: Obvykle a skutečně odpracované hodiny mužů v ČR a v Hl. městě Praha, průměr roku 2018 (v hod./týden)

Zaměstnaní v NH	ČR	Hl. město Praha
	muži	muži
Obvykle odpracovaný počet	41,6	42,5
Plná pracovní doba – z toho:	42,4	43,9
a) Zaměstnanci vč. členů produkčních družstev	41,1	42,6
b) Podnikatelé	47,5	47,7
c) Pomáhající rodinní příslušníci	40,7	-
Kratší pracovní doba	20,8	22,2
Skutečně odpracovaný počet ⁸⁸	37,6	38,2
Plná pracovní doba – z toho:	38,3	39,5
a) Zaměstnanci vč. členů produkčních družstev	37,1	38,3
b) Podnikatelé	43,0	42,9
c) Pomáhající rodinní příslušníci	35,7	-
Kratší pracovní doba	18,9	20,5

Zdroj: ČSÚ (2019k), vlastní zpracování

6.6.2. Podmínky poskytované státem a zaměstnavatelem

K úrovni kvality prostředí, ve kterém se otec snaží naleznout pro něj ideální rozložení času mezi rodinu a zaměstnání, mají neméně důležitou roli také podmínky vytvořené státem a zaměstnavatelem. Ve své tiskové zprávě MPSV (2015) uvádí, že řešením, pro skloubení pracovního a rodinného života, jsou alternativní pracovní úvazky a flexibilní

⁸⁸ Skutečně odpracovaný počet hodin jsou hodnoty získané v referenčním týdnu.

formy práce, mezi které zařadilo několik variant. První možností je podle MPSV (2015) **pružná pracovní doba**. Ta spočívá ve volbě zaměstnance ohledně příchodu a odchodu ze zaměstnání, v časovém rámci, který stanoví zaměstnavatel. Součet odpracovaných týdenních hodin zaměstnance pak musí odpovídat stanovené pracovní době. Pracovní den je tak obvykle rozdělen na pevnou a pohyblivou část (odchod a příchod) pracovní doby.⁸⁹ Dle zákoníku práce v § 85 odst. 5 a 6 se pružné rozvržení pracovní doby neuplatňuje v případech jako například při pracovní cestě zaměstnance nebo při nutnosti zabezpečení naléhavého pracovního úkonu ve směně, a tudíž se v těchto případech zaměstnanec musí řídit rozvržením pracovní doby určené zaměstnavatelem.

K analýze nabídky pracovních míst s pružnou pracovní dobou v Hl. městě Praha byl dále využit vlastní průzkum vybraných internetových portálů zprostředkujících nabídky práce. Data k roku 2018 nebylo možné v době psaní diplomové práce zpětně dohledat, z toho důvodu budou dále analyzovány hodnoty k datu 1. 12. 2019.

K 1. 12. 2019 poskytoval Úřad práce (2019) v ČR celkem 39 200 volných pracovních míst s pružnou pracovní dobou. Z toho v Hl. městě Praha bylo ke stejnému datu nabízeno 14 283 pracovních míst s pružnou pracovní dobou. V porovnání s vybranými krajskými městy, Úřad práce (2019) například v Brně nabízel 1 259 volných pracovních míst s flexibilní pracovní dobou, v Plzni 875, v Ostravě 429 nebo v Olomouci 220. Druhým vybraným internetovým zdrojem byl webový portál jobs.cz. Jobs.cz (2019) poskytoval při zadání klíčových slov „flexibilní pracovní doba“ a „pružná pracovní doba“ 6 848 nabídek práce v ČR, pro Hl. město Praha bylo nabízeno 3 925 z nich, tedy téměř tři pětiny. Na základě těchto dat je tedy prokazatelné, že rodičům žijícím v Hl. městě Praha, kteří mají zájem o pracovní místo s pružnou pracovní dobou, je v porovnání s ostatními krajskými městy zpřístupněna několikanásobně širší nabídka těchto pracovních úvazků, a to i s přihlédnutím k faktu, že v Hl. městě Praha žije 1 096, 7 tis. osob

Jedním z návrhů podpory aktivního otcovství je například podle Bartůskové (2017) rozšíření nabídky **částečných úvazků**, které umožňuje zákon č. 262/2006 Sb. Délku pracovní doby je možné upravit na základě individuální domluvy o délce pracovní doby a finančního ohodnocení za tuto dobu, při částečném pracovním úvazku zaměstnavatel nemůže nařídit práci přesčas. Musí být vždy sjednána mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, přičemž nejčastěji jsou sjednány částečné pracovní úvazky tříčtvrteční,

⁸⁹ Zákon č. 262/2006 Sb.

poloviční a čtvrtěční. Data Eurostatu (2019c) prokazují, že v porovnání s EU28 byla v roce 2018 zaměstnanost na částečné úvazky v ČR velmi nízká. Zatímco průměrně bylo v EU28 18,5 % zaměstnaných na částečný úvazek, v ČR byl tento podíl 6,2 %.⁹⁰

V oblasti rodinné politiky je zajištění dostatečné nabídky zkrácených úvazků pro matky dlouhodobě diskutovaným tématem, jelikož představují pro ČR ekonomicky významnou část populace. K analýze nabídky částečných úvazků v Hl. městě Praha byl dále využit, stejně jako pro pracovní nabídky s pružnou pracovní dobou, vlastní průzkum vybraných internetových portálů zprostředkujících nabídky práce k 1. 12. 2019.

K 1. 12. 2019 bylo podle dat z Úřadu práce (2019) v ČR 9 473 nabídek volných pracovních míst na zkrácený úvazek, přičemž v Hl. městě Praha stejný zdroj nabízel 2 069 volných pracovních míst na tento typ úvazku. V porovnání s nabídkou zkrácených úvazků Úřadu práce (2019) v Hl. městě Praha, byla v jiných krajských městech tato nabídka znatelně omezenější. Například v Brně bylo nabízeno 302 volných pracovních pozic na zkrácený úvazek, v Plzni 206, v Ostravě 354 nebo v Olomouci 104. Internetový portál jobs.cz poskytoval při zadání klíčových slov „zkrácený úvazek“, „částečný úvazek“ a „part time“ 3 964 pracovních nabídek v ČR, přičemž pro práci v Hl. městě Praha bylo nabízeno 2 523 z nich, tedy více než polovina. Získaná data tedy dokazují, že v porovnání s ostatními krajskými městy, mají rodiče kteří, se snaží získat částečný pracovní úvazek, v Hl. městě Praha značně lepší výchozí pozici.

14. října 2019, dle tiskové zprávy MPSV (2019c) došlo k podpisu „gentlemanské dohody“ s odbory i zaměstnavateli o novele zákoníku práce, která obsahuje celou řadu vylepšení pracovního práva. Jednou z novinek, které má novela přinést je zavedení institutu **sdíleného pracovního místa**. MPSV (2019c) uvádí, že se jedná se o flexibilní formu zaměstnávání, která umožňuje zaměstnavateli zaměstnat nejméně dvě osoby na kratší pracovní úvazek na jedno pracovní místo. Tito zaměstnanci by měli možnost si po předchozí domluvě se zaměstnavatelem rozvrhovat svou pracovní dobu podle individuálních potřeb. MPSV (2019c) dodává, že aby tato místa nepřinášela jak zaměstnancům, tak zaměstnavateli spíše přítěž nežli přínos, ze strany zaměstnanců bude v případech sdíleného pracovního místa důležitá vzájemná komunikace, a do jisté míry také spolupráce.

V posledních letech je poměrně žádaným benefitem **práce z domova** neboli „home office“. Práci z domova mohou vykonávat zaměstnanci na rozhodnutí

⁹⁰ Eurostat (2019c)

zaměstnavatele. Většinou se jedná o kancelářské práce, nebo jiná zaměstnání, která vždy nevyžadují stálou přítomnost zaměstnance na pracovišti. Dle zákona č. 262/2006 Sb. je práce z domova definována jako závislá činnost a zaměstnanec má stejná práva a povinnosti jako ostatní zaměstnanci.

Friendleanderová (2010) uvádí, že na rozdíl od otců z ostatních krajů, pražští otcové vnímají zaměstnání méně jako překážku při snaze dosáhnout harmonizace pracovního a rodinného života. K podpoře aktivního otcovství v Hl. městě Praha přispívá rozsáhlá nabídka pracovních pozic v širokém spektru oborů a specializací, především v sektoru služeb, ve kterém bylo podle ČSÚ (2019d) v tomto regionu v roce 2018 zaměstnáno 73,83 % otců. Otcové tak mají vysokou šanci najít takové zaměstnání, které jim bude vyhovovat jak po stránce pracovní náplně, tak v oblasti nabídky zaměstnaneckých benefitů, například těch, které jim usnadní sladění pracovního a rodinného života.

6.7. Organizace a projekty zaměřené na aktivní otcovství

Ačkoliv projekty, kampaně či organizace zabývající se problematikou aktivního otcovství nejsou ekonomickým faktorem, výsledky několika sociologických výzkumů, například Kudrna (2009) nebo Friedleanderová (2010), se ve svých doporučeních shodují, že jde o vhodné nástroje k podpoře aktivního otcovství. Tyto výzkumy radí zvýšení informovanosti otců o aktivním otcovství a právech otců mezi potřebná opatření, která jsou vyžadována samotnými muži/otci.

V roce 2006 byla založena nezisková organizace **Liga otevřených mužů**⁹¹, zabývající se problematikou otcovství. Cílem organizace je, jak uvádí LOM (2019a) zvyšovat kvalitu mužů, prostřednictvím kurzů, poradenství, projektů a dalších aktivit. Jedním ze stěžejních projektů LOM (2019b), je projekt **tátové na křižovatce**, jehož cílem je zapojení otců do péče o děti již od narození. LOM vytvořila informační platformu **táta web** (www.tataweb.cz), která nabízí informace o otcovství a úloze otce od období před příchodem dítěte na svět až po dospívání dítěte. Zároveň se Táta web (2019) zaměřuje také na situace jako rozvod nebo na rodiny s handicapovanými dětmi. Táta web (2019) také poskytuje kromě informací ohledně možností čerpání otcovské a rodičovské dávky, také poradnu, kurzy a semináře zaměřené na aktivní otcovství nebo skloubení pracovního a rodinného života a osobního potřeb otců.

⁹¹ Dále jen LOM

V květnu roku 2006 představilo MPSV (2006) devítidílný cyklus dokumentů „**Táta jako máma**“. Dokumenty byly vysílány Českou televizí a pojednávali o různých životních situacích otců, kteří se rozhodli věnovat péči o děti. Po odvysílání dokumentu, v září 2006, vydala, podle údajů MPSV (2006) společnost Factum invenio tiskovou zprávu ve které, na základě šetření pohledu české veřejnosti dokument, uvádí, že dokument Táta jako máma přinesl mírné zvýšení citlivosti české populace vůči problematice aktivního otcovství, a to zejména u českých žen.

V roce 2009 byla MPSV ve spolupráci s LOM spuštěna první etapa veřejné informační kampaně „**Táto jak na to**“, jejíž součástí bylo vypracovat do té doby nekomplexnější sociologický výzkum zaměřený na otcovství v ČR. Na základě získaných dat vyšla o rok později **závěrečná zpráva Podoby otcovství** autorky Friendleanderové (2010), ze které mimochodem čerpá i tato diplomová práce. Cílem jejího výzkumu bylo zmapovat způsob zapojení českých otců do péče o děti, jejich priority a očekávání od společnosti a zaměstnavatelů v otázce skloubení pracovního a rodinného života.

Na výsledky první etapy projektu MPSV zareagovalo spuštěním druhé etapy projektu v roce 2011. Cílem projektu bylo prosadit koncept aktivního otcovství v české společnosti. Jako nástroj k této společenské komunikační kampani využilo na základě výsledků průzkumu Friedleanderové (2010) MPSV webový informační portál www.tatojaknato.cz, společně s tištěnými materiály v podobě letáků a publikací. Projekt byl ukončen k 31.12.2011.

Od roku 2007 je každoročně, v období dne otců, který připadá na třetí neděli v červnu, organizován neformální happenning „**TátaFesT**“. Jedná se o projekt, který je pod záštitou Unie center pro rodinu a komunitu. Náplní této akce je upozornit na důležitost otcovské role pro rodiny, děti i společnost. Kromě Hl. města Praha byl TátaFest v minulých letech pořádán například v Olomouci, Ostravě, Zlíně.⁹²

V roce 2014 byl spuštěn projekt „**Tátové vítání**“, jehož cílem byla, stejně jako u ostatních zmíněných projektů, podpora sladění osobního a rodinného života, a odstranění bariér, které usnadní matkám v ČR návrat do zaměstnání. Smyslem projektu bylo označit firmy, které podporují aktivní otcovství a umožňují dobře sladit pracovní

⁹² Tátafest (2019)

a soukromý život. V rámci pilotního programu pak tuto značku získali například KPMG nebo SAS Institute.⁹³ Přičemž obě tyto společnosti sídlí v Hl. městě Praha.⁹⁴

Kampaní a projektů určených k podpoře aktivního otcovství je celé řada, a ačkoliv mají stejný cíl, jejich nástroje, jak oslovit širokou veřejnou, jsou odlišné. Otcové tedy mají mnoho možností i příležitostí se o aktivním otcovství dozvědět více, pokud chtějí. Otázkami stále zůstává, zda je možné, aby tyto programy skutečně vedly ke zvýšení participace na výchově dítěte a jak významnou mohou mít roli při rozhodování otce mezi zaměstnáním a rodinou.

⁹³ LMC (2019)

⁹⁴ Veřejný rejstřík a Sbírka listin (2019)

7. Kvalitativní šetření mezi muži

Cílem diplomové práce bylo ověřit platnost hypotézy: „*Otcové, žijící v úplných rodinách v Hl. městě Praha, kterým se v roce 2018 narodilo dítě, se neshodují na žádném ekonomickém faktoru, který by pro ně představoval překážku při rozhodování o čerpání dávky otcovské poporodní péče.*“ K tomu, aby bylo možné hypotézu jasně potvrdit či vyvrátit, je praktická část doplněna o kvalitativní šetření formou polostrukturovaného interview se vzorkem 5 mužů.

7.1. Metodologie

Teoretický základ pro správné aplikování kvalitativního šetření byl čerpán z publikací Anselm Strausse a Juliet Corbinové (1999) a Jana Hendla (2005), jakožto odborníků na tuto problematiku. Na základě jejich poznatků v této problematice byla vybrána vhodná metoda sběru dat a vytvořena kritéria pro výzkumný vzorek respondentů.

7.1.1. Cíl a typ šetření

Kvalitativní šetření bylo zvoleno vzhledem k charakteru získaných dat, jelikož ve srovnání s kvantitativním šetřením mohou data získaná kvalitativní metodou přesněji interpretovat realitu. Dalším důvodem byla, v době psaní diplomové práce, neexistence výzkumu tohoto typu pro region Hl. městě Praha. Pro formování rodinné politiky jak na celostátní, tak regionální úrovni, považují podobná šetření za potřebná, protože pomohou lépe pochopit vnímání aktérů, kterých se problematika dotýká nejvíce, a to samotných rodin a jejich jednotlivých členů.

Úkolem kvalitativního šetření je získat informace o tom, jak lidé jednají a reagují v určitém prostředí a rovněž pochopit nové názory na určité jevy. Cílem šetření v diplomové práci bylo získat informace, které pomohou pochopit jednání a rozhodování otců v souvislosti s dávkou otcovské poporodní péče. Zároveň bylo potřeba získat takové výstupy, které by dokázali co nejlépe určit, zda zavedení dávky mělo slibovaný pozitivní dopad na harmonizaci profesního a rodinného života otců. Výhodou kvalitativního šetření je jeho pružnost, jelikož je možné v jeho průběhu modifikovat či doplňovat nejenom dílčí výzkumné otázky, ale také samotný výzkumný plán.⁹⁵

⁹⁵ Hendl (2005)

7.1.2. Metoda sběru a vyhodnocení dat

Sběr dat kvalitativního šetření proběhl metodou polostrukturovaného interview. Dle Hendla (2005) jsou dotazník neboli interview jsou výzkumné techniky, které se využívají, pokud cílem výzkumu je zjistit, co lidé dělají v soukromí či jejich subjektivní pocity a myšlenky. Polostrukturované interview se vyznačuje jasně definovaným cílem a účelem s určitou osnovou. Je třeba mít rovněž na paměti, že celý proces získávání dat je velmi flexibilní a kvalitativní dotazování je charakteristické svobodou dotazovaného, kterému se předem nikdy nepředkládají předem formulované odpovědi.⁹⁶

Jak uvádí Hendl (2005): „*Neexistuje žádný předpis pro vedení efektivního interview.*“ Hendl (2005, str. 172). Existuje však několik zásad, na které Hendl (2005) upozorňuje a na které byl během kvalitativního šetření brán zřetel. Tyto zásady byly během kvalitativního šetření dodržovány. Otázky pro interview byly zpracovány na základě teoretických východisek a následné analýzy. Otázky byly formulovány tak, aby byly pro respondenty jasné a srozumitelné. V zásadě šlo o vytvoření určitého rámce, ve kterém bude mít respondent možnost vlastního vyjádření. V případě potřeby získat více podrobností o zkoumaném jevu či dotaz prohloubit v určitém směru, byly využity takzvané sondáže. Jednu z velkých výhod, kterou jsem spatřila v polostrukturovaném interview během sběru dat, byla možnost některým respondentům přeformulovat otázky v průběhu šetření tak, aby neztratily svou podstatu, ale přesto si zachovaly srozumitelnost.

Před každým interview byl nejprve od otců zajištěn souhlas se záznamem, zároveň byly respondenti informováni, že je šetření anonymní a získaná data budou prezentována pouze v diplomové práci. Před prvním rozhovorem proběhlo pilotní šetření, jehož cílem bylo odstranit nedostatky dotazníku. Interview probíhala buď v domě respondenta nebo v jeho zaměstnání, vždy záleželo na tom, které prostředí respondent preferoval. Z rozhovorů vznikaly zvukové nahrávky, které byly následně přepsány do písemné podoby.

⁹⁶ Strauss a Corbinová (1999)

Získaná data byla procesována pomocí metody kódování. Jak uvádí Strauss a Corbinová (1999): „*Kódování představuje operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a opět složeny novými způsoby.*“ Strauss, Corbinová (1999, str. 39). V odpovědích respondentů, které byly nejprve rozebrány, jsem se snažila zaznamenat klíčová slova a jejich vzájemné podobnosti ve vztahu k dílčím výzkumným oblastem, a na základě těchto podobností vytvořit ucelené závěry pro každou dílčí oblast šetření.

Ve výzkumné zprávě jsou pro snazší orientaci interpretace závěrů rozděleny na základě dílčích výzkumných oblastí, a to na podobném principu jako byly rozděleny v analytické části diplomové práce. Tyto závěry jsou dále doplněny přímými citacemi respondentů.

7.1.3. Vzorek

Způsob výběru výzkumného vzorku respondentů, se kterými bylo polostrukturované interview zrealizováno, byl proveden na základě předem dané struktury výběru. V takovém případě, jak uvádí Hendl (2005), jsou kritéria pro výběr respondentů předem stanovena a výběrová struktura obsahuje jednotlivé body, na které je orientována charakteristika zkoumaného vzorku.

Forma výběru jednotlivců v diplomové práci byla provedena metodou snowball neboli „sněhové koule“. Dle Hendla (2005) k výběru pomocí této techniky dochází tak, že výzkumník zvolí jednoho nebo velmi malý počet jedinců, se kterými je provedeno interview. Následně dodává, že tito respondenti jsou dále zvoleni pro doporučení dalších členů populace, kteří splňují potřebná kritéria pro výzkumný vzorek.

Pro kvalitativní šetření v diplomové práci bylo zvoleno několik kritérií pro výběr vhodného vzorku respondentů. Jednalo se o muže, kteří žijí a jsou zaměstnaní nebo podnikají v Hl. městě Praha, protože právě na tento region je diplomové práce zaměřena. Každý vybraný muž musel být otcem alespoň jednoho dítěte, které bylo narozeno v roce 2018. Ačkoliv možnost čerpat dávku vznikala až od 1.2.2018, zažádat si o ni mohli otcové, jejichž děti byly narozeny po datu 21.12.2017, proto je možné zahrnout do výzkumu také otce s dětmi narozenými před datem, kdy vešla dávka v platnost. Další podmínkou bylo, aby muži žili s dětmi ve společné domácnosti, jelikož je diplomová práce zaměřena právě na tuto skupinu otců. Věk při výběru respondentů nehrál roli, stejně tak například jejich nejvyšší dosažené vzdělání. Naopak pro získání co nejkomplexnějších dat bylo žádoucí, aby mezi otci byly určité odlišnosti.

8. Výzkumná zpráva

8.1.1. Popis výzkumného souboru

František: 28 let, elektrotechnik, s výučním listem, nyní dokončuje nástavbové vyučení zakončené maturitní zkouškou. Využil možnosti čerpat dávku otcovské poporodní péče. Je zaměstnaný na hlavní pracovní poměr, pracuje ve směnném provozu. S partnerkou a dcerou žije ve společné domácnosti, ve vlastním bydlení. Partnerka je zaměstnaná jako zdravotní sestra, v současné době je na rodičovské dovolené. Do zaměstnání se partnerka chystá vrátit v příštím roce, na částečný úvazek.

Josef: 32 let, IT specialista v korporátní organizaci, má vysokoškolské vzdělání. Zaměstnaný je na hlavní pracovní poměr. Využil možnosti čerpat dávku otcovské poporodní péče. S manželkou a synem žije ve společné domácnosti, v podnájemním bydlení. Manželka se vrátila do zaměstnání ihned po ukončení mateřské dovolené na částečný úvazek, důvodem pro návrat byly finance a obavy ze ztráty pracovního místa.

Jan: 29 let, jeho zaměstnání je závislé na počtu zadaných projektů, čímž se potřeba jeho pracovního nasazení v průběhu roku mění. Možnosti čerpat dávku otcovské poporodní péče nevyužil, ale doma s manželkou a dítětem byl, a to formou standardní dovolené. Žije společně s manželkou a synem ve vlastním bydlení. Manželka se vrátila do zaměstnání po 3 měsících od narození dítě, pracuje z domova. Její příjem ze mzdy byl po návratu totožný jako před odchodem na mateřskou a později rodičovskou dovolenou.

Tomáš: 36 let, zaměstnaný ve firmě zaměřené na dopravu, inženýrské sítě a životní prostředí. Má inženýrský titul z oboru konstrukce a doprava. Má dvě děti, druhé, mladší dítě, se narodilo v roce 2018. S manželkou žije ve společné domácnosti, ve vlastním bydlení. Dávku otcovské poporodní péče čerpal pouze částečně, vzhledem k časové náročnosti zaměstnání se rozhodl být doma s manželkou a dítětem pouze jeden den. Manželka uvažuje o návratu na trh práce, chtěla by pracovat z domu na částečný úvazek.

Pavel: 31 let, pracuje v oboru strojírenství a technické zařízení budov. Má vysokoškolské vzdělání v oblasti strojírenství. Dávku otcovské poporodní péče využil, ale vzhledem k tomu, že v době čerpání musel pracovat na určitém projektu, ji čerpal pouze pět dní. S partnerkou a synem žije ve společné domácnosti, v podnájemním bydlení. Partnerka byla před nástupem na mateřskou dovolenou zaměstnaná jako zdravotní sestra na stomatologii, v současné době je v domácnosti na rodičovské dovolené, ale uvažuje o návratu do zaměstnání na částečný úvazek.

8.1.2. Příjmová situace domácností

Všichni dotazovaní byli ve zkoumaném období, tedy v roce 2018, zaměstnaní. Každý otec byl zaměstnán v jiném oboru, dva dotazovaní byli zaměstnání v nadnárodní soukromé firmě, jeden pracoval ve středním podniku soukromé sféry, jeden ve velkém státním podniku a poslední, pátý otec vykonával svou pracovní činnost v malé soukromé firmě. U všech zkoumaných byla mzda otce hlavním zdrojem příjmů domácnosti.

Na otázku, zda se výrazně změnila finanční situace v domácnosti, po odchodu partnerky na mateřskou dovolenou, se všichni dotazovaní shodli na odpovědi, že nikoli. Například František uvádí, že: *„Ze začátku vůbec, možná se to lehce změnilo. To až po tom, co partnerka začala pobírat tu rodičovskou, to začal být problém.“* V několika týdnech před a po narození dítěte se tedy žádná z rodin nedostala do situace, ve které by pro rodiny začalo být velmi obtížné pokrýt veškeré výdaje na domácnost. Všichni otcové se dále shodli v tom, že v období, kdy jejich partnerky začaly pobírat dávku peněžitě podpory v mateřství, dosahovaly podobného příjmu jako v zaměstnání. Pohled všech otců by se dal shrnout názorem Josefa, který uvádí: *„Co se týče mateřský, tak si myslím, že to je super. Ty vlastně dostaneš 70 % platu, ale to se nedaní, takže dostaneš vlastně to, co máš a pokračuješ v tom co máš. Manželka měla celkem dobrou výplatu, takže prostě pokračovala dál.“*

Dva z pěti dotazovaných otců (František a Pavel) žijí s partnerkami, které odešly ze zaměstnání dříve z důvodu takzvaného rizikového těhotenství. V tomto období byl ušlý příjem partnerky kompenzován dávkou nemocenské, která je vypočítávána obdobně jako dávka peněžitě pomoci v mateřství čili ani v této situaci nedošlo k výrazné ztrátě příjmů.

Za podstatně složitější, označovali dotazovaní otcové finanční situaci ve chvíli, kdy jejich partnerky začaly pobírat rodičovský příspěvek. Vzhledem k tomu, že vzorek respondentů byli otcové dětí narozených v první polovině roku 2018, partnerky všech dotazovaných pobíraly během zkoumaného období, tedy v roce 2018, kromě peněžitě podpory v mateřství také rodičovský příspěvek. Respondentům byla tedy dále položena otázka ohledně finanční situace v jejich domácnosti po tom, co jejich partnerka začala pobírat rodičovský příspěvek. Celková částka vypláceného rodičovského příspěvku byla ve zkoumaném období 220 000 Kč. Vybrané rodiny volily variantu pobírat příspěvek po dobu od 2 do 3 let, což se dá považovat za logické, vzhledem k tomu, že jde o dobu, než dítě může nastoupit do předškolního zařízení. Měsíční výše výplaty rodičovského

příspěvku partnerek respondentů se tedy pohybovala v rozmezí mezi 6112 Kč a 9167 Kč.⁹⁷

Z odpovědi Josefa: „(...) *a vlastně, jak manželce končila mateřská, tak už by tam byl celkem dost velký finanční propad, takže začala chodit na toho půl úvazku.*“ je patrné, že v okamžiku zahájení pobírání rodičovského příspěvku partnerkou, byla ztráta příjmu v této domácnosti již natolik vysoká, že motivovala k návratu do zaměstnání alespoň na částečný úvazek. Z odpovědi Jana: „(...) *partnerka pořád pracuje, takže tu výplatu pořád nosí. Přestala pracovat na tři měsíce, teď pracuje z domova. Jednou za týden, za čtrnáct dní jede do kanceláře. Takže má ve výsledku klasický plat.*“ vyplývá, že se finanční situace v této domácnosti vrátila krátce po narození dítěte zpět do stavu, kdy oba rodiče pobírají mzdu ze zaměstnání.

Dva otcové (František a Pavel) uvádí, že finanční situaci pro ně není snadná, ale snažili se na ni připravit v dostatečném předstihu, jak uvádí například František: „*Lehký to není, ale snažili jsme se. Počítali jsme s tím, takže jsme měli určitou finanční rezervu.*“. Pavel dodává: „(...) *dělám nějakou pravidelnou rezervu, ale tu jsem dělal už předtím, ještě, než jsme začali řešit možnost mít dítě.*“. Dotazovaný Tomáš, tuto situaci prozatím neřeší, jelikož jeho domácnost má dostatek finančních prostředků na to, aby jeho partnerka mohla zůstat doma s dětmi.

⁹⁷ Vlastní výpočty. Celkový finanční objem vyplácený na rodičovském příspěvku činí 220 000 Kč.

8.1.3. Nástroje podpory aktivního otcovství

Na základě teoretických východisek byl vyvozen závěr, že od přímé finanční podpory ze strany státu otcové očekávají flexibilitu a výpočet výše této finanční podpory na základě jejich předchozích příjmů. Čtyři z pěti respondentů (František, Josef, Jan, a Tomáš) se ztotožňují s tvrzením ohledně výpočtu výše přímé finanční podpory. Negativně tito otcové vnímají plošně zavedenou výši celkové částky rodičovského příspěvku pro každého rodiče, který má na tento příspěvek nárok. Tři z nich (František, Josef a Tomáš) považují za optimální, zanechat výpočet výše tohoto příspěvku na stejném principu jako je tomu například u peněžité podpory v mateřství.

Například Tomáš uvedl: *„To hlavní je vypočítávat tyhle dávky na základě předchozího platu. Jde o to, že ta manželka byla zvyklá na nějaký plat a pak najednou má nějaký skok. Takže je nesmysl to de facto přelejvat někam jinam, třeba na tu otcovskou nebo někam jinam. Je daleko lepší se snažit nahradit těm ženám ten plat, aby neměly takovejhle zlom a skok.“*. Z jeho odpovědi je evidentní, že považuje za efektivnější způsob podpory rodin, investovat finanční prostředky do náhrady ušlého příjmu rodiče na rodičovské dovolené, namísto zavádění nových dávek, jako byla například dávka otcovské poporodní péče. Josef dodává: *„Mně by se líbilo, když by v tomhle bylo nastavený nějaký minimum a potom, aby se to odvíjelo od výše platu. Přeci jenom, kdo má vyšší plat, víc přispívá do státní kasy. A přišlo by mi to logický, mákáš a máš velký peníze, tak dostaneš velký peníze.“*

Co se týká ostatních přímých finančních dávek rodin, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství nepobírala ani jedna z partnerek vybraných otců, na dávku porodního neměla nárok žádná z pozorovaných domácností, stejně tak žádná domácnost nepobírá příspěvek na dítě. Vzhledem k výši příjmů vybraných domácností, na poslední dva zmíněné benefity neměla ani jedna z domácností nárok. V tabulce č. 5 jsou shrnuti jednotliví respondenti a sociální dávky, které během pozorovaného období jejich rodiny pobíraly.

Tabulka č. 5: Čerpání peněžitých příspěvků rodinné politiky respondenty v roce 2018

Respondent	Peněžitá příspěvky rodinné politiky v roce 2018					
	vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství	peněžitá podpora v mateřství	porodné	dávka otcovské poporodní péče	rodičovský příspěvek	příspěvek na dítě
František	ne	ano	ne	ano	ano	ne
Jan	ne	ano	ne	ne	ano	ne
Josef	ne	ano	ne	ano	ano	ne
Pavel	ne	ano	ne	částečně	ano	ne
Tomáš	ne	ano	ne	částečně	ano	ne

Zdroj: vlastní zpracování

V otázce na spokojenost s finanční nepřímou pomocí ze strany státu, všichni otcové reagovali na daňové zvýhodnění na dítě. Překvapivě nikdo z dotazovaných nevěděl, že jde o takzvaný daňový bonus. Výši daňového zvýhodnění označovali čtyři otcové (František, Josef, Pavel a Tomáš) za dostatečnou, příspěvek vnímají jako dodatečný bonus k dávce, kterou pobírají jejich partnerky. Jeden otec (Jan) vnímá daňové zvýhodnění pro rodiny jako nástroj, na který by se měla pomoc státu zaměřit především. Daňové zvýhodnění dle jeho reakce slouží jako motivátor kombinující chuť pracovat s potřebou zakládat rodinu. Odpověď Jana: *„Ta finanční pomoc by nemusela být přímo peníze, stačilo by třeba nastavit větší odečitatelnou položku z daní nebo něco takového. Ve výsledku já něco vydělávám, manželka něco vydělává, ale to že máme dítě, což vlastně ten stát chce a podporuje, tak nás k tomu nijak nemotivuje.“*

Žádný z dotazovaných otců během rozhovoru nezmínil nedostatek zařízení předškolní péče o děti. Ačkoliv partnerky dvou z pěti dotazovaných (Josefa a Jana) se již navrátili na trh práce, péče o dítě v obou případech zatím probíhá formou domácí péče, u které se rodiče střídají. Střídání je rodičům umožněno na základě podmínek poskytovaných zaměstnavatelem, na které se vyhodnocení kvalitativního šetření zaměří později.

Otcové byli dále dotázáni, ve které oblasti a za pomoci jakého nástroje by si krátce před a po narození dítěte přáli zvýšit pomoc ze strany státu nejvíce. Tři otcové z pěti (František, Pavel a Josef) odpověděli, že by nejvíce uvítali zvýšení finančního příspěvku v náhradě ušlé mzdy partnerek. Pro jednoho otce, Jana, je stěžejní se zaměřit na výši daňových zvýhodnění pro pracující rodiče: „*Stačilo by třeba nastavit větší odečitatelnou položku z daní nebo něco takového.*“ Poslední, pátý otec (Tomáš), by nejvíce preferoval investice do jiné sféry, a to do zdravotnictví, konkrétně na podporu gynekologických oddělení: „*Já bych to na to, aby stát peníze narval do porodnic. Zainvestovat do toho, a udělat to tak, aby tam udělal ten komfort, protože to tam není. Potřebovalo by to dát všechno dohromady, do kupy, posílit ten personál.*“. Tomáš dále dodává: „*Jinak teda pokud bych to měl vybrat z těch dávek, tak tam to vidím na zvýšení té kompenzace pro ty maminky.*“, čili částečně souhlasí s Františkem, Pavlem a Josefem.

Ze získaných dat je evidentní, že pro vybraný vzorek otců je podstatná především výše ušlé náhrady mzdy partnerky. Ačkoli čtyři z pěti otců čerpali dávku otcovské poporodní péče, ani jeden z těchto otců v otázkách na finanční zabezpečení rodin v prvních týdnech života dítěte tento příspěvek nezmínil. Obecně je systém sociálních příspěvků rodinám, co do počtu dávek, otci vnímán jako poměrně štědrý, negativně je hodnocena především forma, jakou je vypočítán příspěvek v období rodičovské dovolené. Ze získaných odpovědí lze pozorovat averzi otců k plošně zavedené výši přímých finančních nástrojů, jelikož v nich vidí jistou nespravedlnost vůči matkám, jejichž příjem před nástupem na mateřskou dovolenou byl mnohdy několikanásobně vyšší, než je výše rodičovského příspěvku.

8.1.4. Počáteční výdaje na dítě

Na otázku ohledně pokrytí počátečních výdajů na dítě a péči o partnerku v těhotenství se všichni dotazovaní shodli na názoru, že pro ně nebylo obtížné tyto výdaje pokrýt. Tři otcové (František, Josef a Pavel) zmínili především pomoc okolí, rodiny a známých. František popisuje situaci takto: *„Takový ty věci jako dýchací podložka, chůvička, různé plenky, ubrousky, to jsem kupoval z benefitů od zaměstnavatele, z karty (...) a to se vlastně ani nedá brát jako klasický peníze, protože jde o bonusy, který můžeš využít jenom na tyhle věci. Potom kočárek jsme dostali, taky spoustu oblečení, přebalovací pult nebo postýlku.“*. Pavel doplňuje: *„Tak babičky něco koupily, něco dědečkové. Pro nás nebyl problém to pokrýt, něco jsme taky dostali od známých.“*.

Zbylí dva otcové se nezmínili o pomoci ze strany svého okolí, náklady na prvotní vybavení pro dítě ovšem řešili v předstihu, což pro ně v konečném důsledku neznamenal jednorázově velkou finanční zátěž. Tímto způsobem řešil situaci Tomáš a Josef, který uvedl: *„My jsme začali řešit věci, které pro malýho potřebujeme, už půl roku předtím, než se narodil. Nebo vlastně já jsem to začal řešit. Takže jsem začal tahat domu různé věci jako postýlku, kočárek, autosedačku a tak. Což bylo nakonec dobře, protože pak nebyl žádný tlak a stres, jo. Takže když se mi to takhle rozprostřelo do toho půl roku, tak to bylo v pořádku.“*.

Na dodatečné náklady na prvotní vybavu dítěte, byli všichni otcové připraveni. Tři z pěti domácností nemusely tyto náklady nijak výrazně řešit, a to z důvodu pomoci jejich okolí. V tomto bodě tedy nedošlo na vybraném vzorku respondentů k potvrzení tvrzení MPSV (2016b,), že: *„Období nástupu ženy na mateřskou dovolenou je navíc spojeno se zvýšenými výdaji rodiny souvisejícími s narozením dítěte a s počátky péče o ně. Proto může být pro takovou rodinu sociálně těžko únosné, aby otec dítěte pečoval bez finančního zabezpečení krátce po porodu o dítě a matku, jelikož by to znamenalo další výpadek příjmů rodiny.“* MPSV (2016b, str. 5).

8.1.5. Harmonizace osobního a rodinného života

V souvislosti se situací na trhu práce a flexibilních forem zaměstnání byly otcové dále dotazováni na spokojenost s časem, který věnují svým dětem. Ze získaných výsledků není možné vyvodit určitý vztah mezi formou zaměstnaneckých benefitů umožňujících sladění soukromého a pracovního života a mírou spokojenosti s časem, stráveným s dětmi.

Čas strávený s dětmi a rodinou

Aby bylo možné kvantifikovat spokojenost otců s časem, který tráví se svou rodinou a dětmi, byli otcové požádáni, zda mohou ohodnotit svou spokojenost na stupnici od 1 do 10, přičemž 10 znamená „maximálně spokojen“. Spokojenost nižší než 5 projevili dva otcové z pěti. Jejich důvody byly individuální. Nejhorší byla situace u Tomáše, který hodnotil situaci „3“ a dále uvedl: *„Já dělám asi 12 hodin denně. Problém teď je, že nejsou lidi a já si teda nemůžu uvolnit ruce. Kdyby byli lidi, měl bych víc volného času a mohl bych ho trávit s rodinou, to je jednoduchý.“* Spíše nespokojený byl také František, který hodnotil situaci „5“ a uvedl: *„Chtěl bych s dcerou trávit trochu víc času, no. Ale nejde to, protože v práci funguju jako střídač, firma nemá lidi, takže jsem furt v práci a pracuju dlouho.“* Nespokojenost těchto dvou otců převážně vyplývá z nedostatku volných kvalifikovaných sil na trhu práce v Hl. městě Praha. Spíše spokojeni, tedy hodnocení vyšší než „5“, uvedli Pavel (hodnocení 7), Jan (9) a Josef (10). Tito tři otcové během rozhovoru uvedli, že je pro ně běžné využívat možnost práce z domova.

Podmínky poskytnuté zaměstnavatelem

Při zpracování dat v analýze vyšlo najevo, že pražští otcové mají, z hlediska počtu odpracovaných hodin, horší výchozí pozici pro balanc mezi pracovním a rodinným životem než průměrní otcové v ČR celkem. Otázkou je, zda při snaze najít rovnováhu mezi rodinou a prací není mnohem podstatnější než skutečný počet hodin strávených v zaměstnání, nabídka zaměstnaneckých benefitů. Vzhledem k tomu, že lze dohledat pouze omezená data k této problematice, jak na celostátní, tak regionální úrovni, byl zkoumaný vzorek dotázan na jejich potřeby a benefity, které nabízí jejich současný zaměstnavatel. Všichni dotazovaní otcové pracovali v roce 2018 ve stejném zaměstnání, jako v období, ve kterém probíhalo šetření. Každý z dotazovaných, vyjmenoval minimálně tři benefity, zaměřené na podporu rodin, jenž mají možnost využít v současném zaměstnání. Čtyři dotazovaní otcové z pěti (Jan, Josef, Tomáš a Pavel), mají možnost v zaměstnání využívat možnost flexibilních forem práce v podobě práce

z domova nebo flexibilní pracovní doby, přičemž každý otec tento benefit čerpá jiným způsobem. Z výpovědi Josefa je zřejmé, že využívat tyto formy práce pravidelně je v některých zaměstnáních běžné: „*ted' mám dva homeoffice týdně, a to je normální benefit (...) u nás je běžné si vzít třeba ten homeoffice na tři nebo čtyři dny*“.

Co se týče pružné pracovní doby, pak tři z pěti otců mají možnost využívat benefit podobným způsobem jako Pavel: „*tak třeba kdybych potřeboval jet z práce dřív kvůli malýmu, tak by mě pustil v pohodě. My si tyhle věci zapisujeme do kalendáře, když je víme dopředu, takže on s tím může počítat. A i když to neví, tak je v pohodě. Já to mám tak, že když potřebuju jeden den odejít třeba v jednu, tak tam hold druhý den zůstanu dýl, no*“. Janův zaměstnavatel k těmto benefitům nabízí další formy volna, určené pro rodiče a jejich děti: „*máme navíc povolený volno, když jde dítě poprvý do školy, máme občas sem tam nějaký dětský dny, nějaký tábory*“.

Pouze jedinému respondentovi, Františkovi, zaměstnání neumožňuje měnit pracovní dobu podle potřeby nebo pracovat z jiného místa, než je místo pracoviště. Tato nevýhoda je v jeho případě kompenzována širokou nabídkou jiných rodinných benefitů: „*přispívají nám na dětský tábory, dovolený, máme různý dětský akce. Já si nemůžu vzít home office nebo tak, takže aspoň přispívají na ty děti hodně. Taky různý kulturní akce*“.

Zatímco ostatní dotazovaní jsou s nabídkou benefitů spokojeni a hodnotí situaci kladně, z Františkovy výpovědi vyplývá, že výhody nevnímá příliš pozitivně: „*Neřekl bych, že je to pro mě nějak extra užitečný, ale lepší než nic*“. Spokojenost ostatních otců potvrzují odpovědi na dotaz, zda by mohli vyjmenovat nástroje ze strany zaměstnavatele, které by jim umožnili lépe balancovat mezi rodinou a zaměstnáním. Ani jeden z otců, kteří mají možnost využívat práci z domova či pružnou pracovní dobu nevyjmenoval žádný benefit, výpovědi by se daly přirovnat k odpovědi Jana: „*My máme těch benefitů dost, takže asi není nic, co bych si v tuhle chvíli vybavil*“.

Zbylí dva otcové (František, Pavel) byli nespojeni částečně, vzhledem k momentálnímu stavu v zaměstnání. Například Jan, kterému se pracovní doba mění podle zadaných projektů, hodnotil v době průzkumu čas strávený s dítětem a manželkou jako nedostatečný, dále ovšem uvedl, že obecně je se situací spokojený. Jediný otec Josef, uvedl, že je se situací spokojený, což může být důsledkem možnosti práce z domova, protože Josef jako jediný uvedl, že takto pracuje standardně dva dny v týdnu.

8.1.6. Dávka otcovské poporodní péče

Dotazníkové šetření se dále zaměřilo na dávku otcovské poporodní péče, jelikož je hlavním předmětem zkoumání v diplomové práci. Cílem bylo ověřit, zda vybraní otcové dávku čerpali a jaké faktory je ovlivňovali při jejich rozhodování. Dále pak u těch, kteří dávku čerpali, bylo cílem ověřit, zda týden strávený doma s matkou a dítětem vedl k avizovanému cíli *Závěrečné zprávy z hodnocení dopadů regulace*, a to posílení vazby mezi dítětem a jeho oběma rodiči.⁹⁸

Dávku otcovské poporodní péče čerpali čtyři z pěti dotazovaných (František, Josef, Pavel a Tomáš). Pátý otec (Jan) se rozhodl dávku nečerpat, a to z několika ekonomických důvodů: „*U nás ve firmě máme třicet dní dovolený, což je relativně hodně. Takže jsem s tím, že se malý narodí počítal, dovolenou jsem si nechal. Už jenom kvůli tomu, že vlastně kdybych si vzal tu otcovskou, tak ztratím za týden 3 000 Kč. Což by vlastně ani tolik nebylo, ale bere se to papírově pro nás jako nemocenská. Tím pádem já bych v práci přišel o roční bonus, což je třeba v mém případě 20 000 Kč.*“ Na jeho rozhodování tedy měla vliv finanční nevýhodnost (ztráta nároku na roční bonus), zároveň pak jeho rozhodnutí nečerpat dávku otcovské poporodní péče usnadnili benefity poskytované ze strany zaměstnavatele.

Dva otcové z pěti (Tomáš a Pavel) dávku otcovské poporodní péče sice čerpali, z důvodu časové náročnosti zaměstnání se ovšem rozhodli čerpání po několika dnech přerušit. Pavel se rozhodl z práce uvolnit na 5 dní, a to z uvedených důvodů: „*já pracuju podle projektů, takže třeba těch sedm dní volna jsem si nemohl vzít jen tak, jak jsem říkal, ty poslední dva dny už jsem musel normálně pracovat.*“, Tomáš se rozhodl dávku otcovské poporodní péče čerpat pouze jeden den. Dále uvádí: „*tak jako nějakým způsobem v uvozovkách jsem toho (otcovské – pozn. autorky) „využil“.* Rozhodně to nebylo tak, že bych týden nechodil do práce, myslím si, že v práci jsem nebyl jeden den a zbytek času jsem honil práci po večerech, protože samozřejmě přes den jsem byl u ženy. Ono je to zase podle nějaký pozice v té práci, já jsem byl v takový pozici, kdy jsem si to nemohl dovolit.“ Ačkoliv ze zákona měli oba otcové nárok na čerpání dávky po dobu sedm kalendářních dní z odpovědi obou otců je evidentní, že jejich pracovní pozice není přizpůsobena situacím, jako je týdenní volno těsně po narození dítěte. Pro takové otce by bylo vhodnější, kdyby volno určené pro ně bylo více flexibilní a sedm kalendářních dní by mohli rozdělit mezi více týdnů.

⁹⁸ MPSV (2016b)

Před zavedením dávky otcovské poporodní péče projevila opakovaný nesouhlas s direktivním plošným zavedením mimo jiné i Hospodářská komora ČR, podle které toto opatření spadá do kategorie zaměstnaneckých benefitů. Otcové si, dle komentáře Ireny Bartoňové Pálkové, viceprezidentky Hospodářské komory ČR, obvykle berou na první dny života potomka standardní dovolenou.⁹⁹ Tento výrok byl potvrzen výpovědi všech pěti dotazovaných. Všichni respondenti výzkumu uvedli, že v případě, že by dávka otcovské péče neexistovala, by se i přesto rozhodli strávit těsně po porodu nějaký čas doma s manželkou a dítětem, jak uvádí Tomáš: *„Doma bych byl, samozřejmě, a to nehledě na otcovskou dovolenou. Normálně bych si vzal klasickou dovolenou. Ta dávka mě v tomhle vůbec nezajímá, nad tím bych vůbec nepřemýšlel, normálně bych byl doma.“*. Výpovědi ostatních otců, tedy Františka, Jana, Josefa a Pavla byly podobné. Například Pavel, na otázku, zda by s dítětem a matkou zůstal po porodu doma, bez ohledu na otcovskou poporodní reagoval takto: *„No jasný, že bych si to volno vzal. Minimálně dva, tři dny bych s nima doma byl, a vzal bych si klasickou dovolenou.“*. Na základě výše zmíněných odpovědí nelze potvrdit tvrzení MPSV (2016b), které ve své důvodové zprávě zmiňuje, že dávka otcovské poporodní péče by měla otcům přinést: *„nenahraditelnou aktivní zkušenost v péči o novorozence a matku“* MPSV (2016b, str. 4).

Výzkum přinesl překvapivé výsledky, jelikož čtyři z pěti dotazovaných (z toho dva dávku čerpali, jeden částečně a jeden nečerpal) v této otázce nezmiňovali onen vztah s dítětem, ale pouze jakousi pomoc matkám, kterou v tu chvíli pociťovali jako potřebnou. Odpovědi těchto otců byly podobné, jako reakce Jana: *„Já jsem to bral tak, abych partnerce pomohl. A to si myslím, že právě během těch 6 týdnů je potřeba. Třeba když se malý vzbudí. Taký je to pro nás něco úplně nového, takže tu pomoci na začátku vnímám jako potřebnou.“*. Poslední otec, Pavel, který dávku pobíral pouze částečně, dokonce popírá jakýkoliv přínos dávky pro posílení vztahu mezi partnery: *„Nemyslím si, že to ten vztah ovlivnilo. Já si myslím, že větší vliv na tohle bylo to, že jsem byl u porodu, ne to, že jsem s nima byl pak doma pár dní.“*.

⁹⁹ Hospodářská komora České republiky (2016)

8.1.7. Informovanost o aktivním otcovství

Například Kudrna (2009) nebo Friendleanderová (2010), doporučují zaměřit se na zvýšení informovanosti otců v problematice aktivního otcovství, což by se, dle jejich názoru mohlo pozitivně promítnout do zvýšení participace otců na výchově dítěte a jiných domácích činnostech. Tato doporučení byla navržena před téměř deseti lety, proto jsem se rozhodla, ačkoliv se nejedná o ekonomický faktor, část kvalitativního šetření zaměřit na informovanost vybraného vzorku otců o aktivním otcovství.

Mezi roky 2010 až 2018, bylo v rámci podpory aktivního otcovství spuštěno několik projektů, jak na celostátní, tak regionální úrovni, například každoročně pořádaný Tátafest, který v roce 2018 probíhal také v Hl. městě Praha¹⁰⁰.

Otcům byly nejprve položeny otázky týkající se informovanosti o aktivním otcovství. Překvapivě čtyři z pěti otců se s pojmem „aktivní otec“ nebo „aktivní otcovství“ nikdy nesetkali. Jeden otec (Tomáš) uvedl, že se s pojmem setkal, ale neví kde. Otcové dále byly dotázáni, zda zaznamenal v rámci regionu Hl. města Prahy aktivity spojené s podporou otců či aktivního otcovství. Všichni otcové se shodli na odpovědi, že nikoli. Zároveň se ovšem lišili jejich názory na tyto aktivity. Josef například uvedl: „*Určitě, kdyby něco takovýho bylo, tak bych se toho účastnil. Už jenom kvůli tomu malýmu, toto je hlavně pro něj, že.*“. Ze strany Tomáše nebyl projeven o tyto aktivity zájem: „*Já teda to ani aktivně nevyhledávám, ale ani pasivně jsem o tom nikdy neslyšel.*“ Pavel pak dodává: „*Já si myslím, že tohle je hodně individuální. Nemyslím si, že nějaká organizace může ty tatínky víc namotivovat, aby začali trávit víc času s dětma.*“.

V závěru výzkumu byla otcům položena otázka, jak si myslí, že česká společnost vnímá aktivní otcovství. Názory otců byly velmi odlišné. Tomáš a Jan se shodují na názoru, že problematika aktivního otcovství se stává čím dál více diskutovaným tématem. Pavel pak tyto diskuze přisuzuje zavedení dávky otcovské poporodní péče. František s Josefem uvedli, že si myslí, že to společnost v zásadě nezajímá.

¹⁰⁰ Tátafest (2019)

Doporučení

Diplomová práce si stanovila dílčí cíl, kterým je formulovat na základě vyhodnocených dat doporučení k realizaci opatření aktivního otcovství. Ačkoliv u několika vybraných otců, se kterými bylo provedeno kvalitativní šetření byly zjištěny ekonomické faktory, které jim bránily v čerpání dávky otcovské poporodní péče, tyto případy jsou velmi individuální a v zásadě není možné je uplatňovat na větší skupinu osob. Následující doporučení mohou tedy sloužit jako jeden z podkladů při tvorbě rodinné politiky zaměřené na aktivní otcovství nejenom v prvních týdnech po narození dítěte, a to jak na celostátní, tak regionální úrovni.

Za stěžejní považuji zaměřit se na úpravu výpočtu výše měsíční dávky rodičovského příspěvku a poskytovat rodičům takový příspěvek, který bude vypočítán na základě jejich předchozí mzdy, například jako je tomu u peněžité pomoci v mateřství nebo dávky otcovské poporodní péče. Pozitivním pokrokem v rámci rodičovského příspěvku je zrušení maximální měsíční hranice 11 500 Kč, což umožňuje rodičům s vyšší mzdou snížit rozdíl mezi ušlým příjmem ze mzdy a rodičovským příspěvkem. Krokem ke snížení rozdílu mezi předchozím příjmem rodiče a rodičovským příspěvkem představuje taktéž navrhované zvýšení celkové vyplácené částky. Tyto změny ovšem neřeší zásadní výhradu některých rodičů, kteří považují za „nespravedlivé“ plošné nastavení celkové výše vypláceného příspěvku, což se potvrdilo i u čtyři z pěti otců vybraných pro vlastní kvalitativní šetření. Tito otcové projevili nesouhlas s plošným vyplácením stejné celkové výše dávky bez ohledu na předchozí příjem rodiče. Že otcové vyžadují takový finanční příspěvek, který bude spojen s relativně vysokou náhradou mzdy již v minulosti potvrdili například Kudrna (2009), Kuchařová a Psychlová (2016) nebo Bartůšková (2017).

Na regionální úrovni je podstatné zaměřit se na dostupnost předškolního zařízení, jelikož na základě získaných dat je evidentní, že situace v Hl. městě Praha je nejkritičtější ze všech regionů ČR. Zavedení možnosti za určitých podmínek vyčerpat rodičovský příspěvek již během 7 měsíců by mělo jít ruku v ruce se zabezpečením kvalitní sítě předškolního zařízení pro děti mladší tří let. Na situace reaguje také Aktualizovaná koncepce rodinné politiky MPSV (2019d), která uvádí, že návrat na trh práce je pro rodiče s takto malými dětmi nemožný, pokud nebude zajištěn dostatečná nabídka služeb předškolní péče o děti do tří let. Cíle rodinné politiky ČR v oblasti aktivního jsou zaměřeny především na vyšší zapojení otců do péče, ulehčení harmonizace rodinného a pracovního života a dřívější zapojení matek na trh práce, přičemž nedostatečná nabídka

předškolních zařízení může být velkou bariérou při snaze tyto cíle naplnit. V Hl. městě Praha, vzhledem k vysokému počtu odmítnutých žádostí o přijetí do MŠ v roce 2018, pak může být tato situace o to kritičtější.

Závěr

Cílem diplomové práce byla identifikace ekonomických faktorů, ovlivňující otce žijící v úplných rodinách při rozhodnutí o čerpání dávky otcovské poporodní péče v Hl. městě Praha v roce 2018. S ohledem na absenci šetření zabývajících se problematikou rozhodování otce mezi zaměstnáním a rodinou v tomto regionu, diplomová práce měla ambici sloužit jako podklad při tvorbě vhodných prorodinných opatření v oblasti podpory tzv. aktivního otcovství především v regionu Hl. města Praha.

Nejprve se diplomová práce zaměřila na role otce v rodině, od historického vývoje otcovství v rámci proměn sociálních a kulturních vlivů až po současnou úlohu otce v rodinném prostředí, který do určité míry přijímá pečovatelskou roli. K pochopení principů, na jejichž základě probíhá rozhodování jedince ve společnosti, byly dále nastíněny ekonomické teorie racionálního spotřebitele a teorie preferencí. V souvislosti s ekonomickými teoriemi byla představena také preferenční teorie Hakimové (2000), jejímž cílem je vysvětlit volbu mezi pracovním a rodinným životem. Ačkoliv je tato teorie zaměřena primárně na ženy, byla jediným relevantním zdrojem, který se zabývá touto problematikou. Nedostatek teoretických východisek, která by vysvětlovala rozhodování muže mezi zaměstnáním a rodinou pouze potvrdil potřebu se tomuto tématu věnovat více do hloubky.

Dále se diplomová práce věnovala rodinné politice. Jako první byly rozeznány jednotlivé typologie sociálních států ve smyslu, do jaké míry stát a trh přebírá zodpovědnost za domácnost. Poté se práce detailněji věnovala modelu, který je charakteristický pro Českou republiku a současně s tím bylo vysvětleno jakým způsobem působí opatření veřejných politik na vytváření podmínek pro rodinný život. Následně byla rozebrána Aktualizovaná koncepce rodinné politiky, která představuje aktuální strategický dokument v oblasti podpory rodin v České republice. Koncepce si vytyčila několik ambiciózních cílů, přičemž jedním z nich je aktivnější zapojení otců do péče a domácnost.

Práce se následně přesunula k problematice aktivního otcovství, kde je v několika kapitolách popsán historický vývoj tohoto fenoménu a jeho pozitivní ekonomické dopady na jednotlivé subjekty ve společnosti. Během zpracování tohoto tématu se prokázala rozsáhlost pozitivních dopadů vyššího zapojení otců do péče o děti například, především pozitivní dopady na trh práce. Poté se diplomová práce věnovala dávce otcovské poporodní péče a okolnostem jejího zavedení. V závěru teoretické části je na základě rešerše vybraných sociologických šetření provedených v letech 2000 až 2017,

identifikováno několik ekonomických faktorů, které ovlivňují otce při volbě mezi rodinou a zaměstnáním.

Praktická část diplomové práce byla rozdělena na dvě stěžejní části: (1) analýzu identifikovaných ekonomických faktorů na základě dostupných dat pro rok 2018 pro region HL. město Praha a (2) kvalitativní šetření formou polostrukturovaného interview se vzorkem pěti respondentů, vybraných technikou snowball.

Cílem analýzy bylo popsat prostředí, které vytváří region HL. město Praha pro rodiče v oblasti podpory aktivního otcovství a harmonizace pracovního a rodinného života. Na základě analýzy bylo zjištěno, že HL. město Praha jako region v jednotlivých zkoumaných oblastech většinou vyniká, a to jak v pozitivním, tak negativním smyslu. Úvod analýzy byl zaměřen na demografickou strukturu mužů žijících v roce 2018 v HL. městě Praha. Dále byly na základě dat analyzovány průměrné příjmy těchto mužů a pražských domácností. Zde bylo prokázáno, že pražští muži mají v průměru nejvyšší mzdy ze všech krajů v ČR. Práce se dále zaměřila na nástroje podpory aktivního otcovství. Během analýzy dostupnosti předškolních zařízení pro děti, vyšlo na základě dat MŠMT (2019) najevo, že v HL. městě Praha byl v roce 2018 odmítnut největší podíl žádostí o přijetí do MŠ ze všech regionů v ČR (35,38 %).

Analýza se dále zaměřila na část rodinných výdajů. Nejprve byla analyzována situace týkající se výdajů na bydlení. Ze získaných dat vyplývá, že trh s bydlením v HL. městě Praha se nyní ocitá v jakési „krizi bydlení“. Dalším bodem byly výdaje související s narozením dítěte. Po získání průměrné výše měsíční částky, kterou je potřeba vynaložit na zajištění dítěte během prvního roku života (bez započítání počáteční výbavy) došla práce k závěru, že pokud rodič pobírá rodičovský příspěvek dva roky, pak tyto výdaje pokryjí 42,65 % měsíční dávky rodičovského příspěvku a v případě, že má rodič nastaveno pobírání rodičovského příspěvku na tři roky, tyto náklady pokrývají 63,97 % měsíčního příspěvku.

Závěrečná část analýzy se věnovala harmonizaci rodinného a pracovního života otců. Ze získaných dat vyplývá, že v porovnání s průměrným českým mužem, týdně trávil pražský muž v zaměstnání více času. Oproti tomu pozitivní výsledky přineslo vlastní šetření nabídky flexibilních forem zaměstnání, jelikož v porovnání s vybranými krajskými městy (například Brno, Ostrava či Plzeň), v HL. městě Praha se ukázala být tato nabídka mnohonásobně vyšší. V závěru analýzy jsou představeny vybrané organizace, projekty a kampaně, které se zaměřují na aktivní otcovství, a to jak na celostátní, tak regionální úrovni.

V návaznosti na teoretická východiska a následnou analýzu bylo sestavena forma polostrukturovaného šetření. Každý z vybraných respondentů musel splňovat předem stanovená kritéria, tedy žít a být zaměstnaný nebo podnikat v roce 2018 v Hl. městě Praha, být otcem alespoň jednoho dítěte narozeného v témže roce a žít s dítětem i partnerkou ve společné domácnosti.

Kvalitativní dotazníkové šetření přineslo řadu zajímavých výsledků. Nejprve byli otcové dotazováni na příjmovou situaci a jejich subjektivní vnímání rodinné politiky a legislativních opatření zaměřených na podporu rodin s dětmi. V zásadě nebylo současné nastavení rodinné politiky vnímáno negativně, ačkoliv se objevovalo několik výhrad, na kterých se shodla většina dotazovaných. Jednou z nich byla forma, kterou je vyplácen rodičovský příspěvek. Nejen, že většina otců vnímala částku, která je vyplácena, jako nedostatečnou, ale spíše než s objemem finančních prostředků, byl projeven nesouhlas s formou výpočtu dávky. Plošné nastavení celkové částky pro všechny rodiče bez ohledu na jejich předchozí příjem označují za „nespravedlivé“. Řešení této situace většina otců spatřuje ve výpočtu rodičovského příspěvku na stejném principu jako je vypočítávána například peněžitá pomoc v mateřství.

I přes tato negativa se všichni respondenti shodli v tom, že finanční náročnost na zajištění potomka nedovedla rodinu do neočekávaně složité finanční situace. U dvou z pěti dotazovaných, došlo k návratu partnerky do zaměstnání ještě před nástupem na rodičovskou dovolenou a další dvě domácnosti o návratu partnerky na trh práce uvažují. Důvody pro návrat těchto žen na trh práce nebyly pouze finanční, ale také osobní, například potřeba socializace nebo obava ze ztráty pracovního místa.

Platnost tvrzení MPSV (2016b), že zvýšení výdajů souvisejících s narozením dítěte může být pro rodiny sociálně těžko únosné, což může vést k rozhodnutí otce o partnerku a dítě v prvních týdnech po porodu nepečovat, nebyla na vzorku respondentů dotazníkového šetření prokázána. Dva otcové z pěti uvedli, že na pokrytí výdajů potřebných k zajištění prvotní výbavy pro dítě byli finančně připraveni v dostatečném předstihu. U zbylých tří otců byla situace s počáteční výbavou pro dítě vyřešena pomocí příbuzných a okolí.

Dále se kvalitativní šetření zaměřilo na aktivní otcovství a dávku otcovské poporodní péče. Tvrzení MPSV (2016b) že dávka otcovské poporodní péče přinese otcovi nenahraditelnou aktivní zkušenost v péči o novorozence a matku, nebylo na vzorku respondentů potvrzeno, jelikož nebylo prokázáno, že bez zavedení otcovské dovolené by otec zkušenost s péčí o dítě a domácnost v prvních týdnech po narození dítěte minula.

Čtyři z pěti dotazovaných uvedli, že souhlasí s pozitivním dopadem času stráveného s partnerkou a dítětem krátce po porodu na jejich vzájemný vztah. Jeden otec vnímal jako klíčovou událost posilující vztah s partnerkou a dítětem účast u porodu.

Čtyři otcové z pěti dávku otcovské poporodní péče čerpali, zároveň ovšem všichni tito otcové uvedli, že pokud by možnost otcovské neexistovala, využili by standardní dovolenou a trávili tak minimálně několik dní doma s partnerkou a dítětem jinou formou pracovního volna. Jeden otec se rozhodl dávku nečerpat, vzhledem k tomu, že je dávka vyplácena ze systému nemocenského pojištění. Tento otec by se po čerpání dostal do situace, kdy by neměl nárok na dodatečné finanční odměny (roční bonus). Doma s partnerkou a dítětem ovšem zůstal, a to formou standardní dovolené. Dva z pěti dotazovaných otců, kteří dávku čerpali, se kvůli pracovním povinnostem rozhodli čerpání přerušit. V případě prvního otce byla dávka zkrácena na pět dní. Druhý otec se rozhodl pro návrat do zaměstnání na pouhý jeden den. Jako důvod pro naléhavou situaci v práci uvedl nedostatek pracovních kapacit, které by ho po dobu jednoho týdne nahradily v zaměstnání.

Nízké bylo povědomí respondentů o aktivním otcovství. Pouze jeden otec uvedl, že se s pojmem někdy setkal, tři otcové dokázali alespoň obecně říci, co si pod tímto pojmem představují. Ani jeden z vybraných otců se nikdy nesešel s iniciativou, kampaní, organizací či projektem zaměřeným na aktivní otcovství, a to jak na celostátní, tak regionální úrovni. Zároveň všichni dotazovaní zastávají názor, že v problematice aktivního zapojení otce do péči o dítě by měly být institucionální zásahy minimální a pokud se muž sám nechce aktivně podílet na výchově, zásahy státu jeho rozhodování nezmění. Pouze jeden otec uvedl, že uvažoval o nástupu na rodičovskou dovolenou namísto jeho partnerky. Zbylí čtyři otcové si každodenní péči o dítě a domácnost nedovedou představit, a to ani v případě, že by partnerka dokázala lépe finančně zajistit domácnost.

Poslední část dotazníkového šetření měla za cíl zjistit, zda jsou otcům poskytovány benefity ze strany zaměstnavatele k podpoře snadnějšího skloubení rodinného a pracovního života. Pokud jsou takové benefity poskytovány, potom otázka zní na jejich formy. Čtyři z pěti otců měli možnost v zaměstnání využít práci z domova nebo flexibilní pracovní dobu. Šetření potvrdilo, že benefity otcové využívají často a rádi, protože skutečně vedou k lepšímu balancování mezi prací a péčí o děti. Ačkoli tři otcové z pěti nebyli spokojeni s nedostatkem času, který tráví doma s rodinou, tito otcové zároveň přiznávají, že možnost práce z domova jim výrazně pomáhá k vyššímu zapojení do péče

o dítě. Otec, kterému zaměstnavatel poskytuje finanční benefity namísto práce z domova nebo pružné pracovní doby, byl se situací nejméně spokojen.

Na základě získaných výsledků tedy byla potvrzena hypotéza „*Otcové žijící v Hl. městě Praha se neshodují na žádném ekonomickém faktoru, který by pro ně představoval překážku při rozhodování o čerpání dávky otcovské poporodní péče.*“.

Největší překážkou při psaní diplomové práce byl nedostatek dostupných publikací, na kterých by mohla diplomová práce postavit kvalitní teoretický základ. Když opomeneme několik sociologických šetření, většina publikací, ze kterých diplomová práce čerpala byla zaměřena spíše na ženy, jako rodiče, který se snaží harmonizovat pracovní a rodinný život. Což je ovšem logické, pokud přihlídneme na fakt, že téma aktivního otcovství je poměrně aktuální. Omezením během zpracování analýzy ekonomických faktorů v praktické části diplomové práce byla v některých oblastech nedostupnost dat na regionální úrovni. Dalším nedostatkem je malý vzorek respondentů, na kterém není možné dostatečně interpretovat realitu. Forma a získané výsledky kvalitativního výzkumu tak mohou sloužit spíše jako určitý základ pro další šetření.

I přes tyto překážky se podařilo naplnit cíl diplomové práce.

Diplomová práce se snažila poskytnout co nejhlubší pohled do problematiky aktivního otcovství v ČR, zejména pak v regionu Hl. města Praha. Během zpracování diplomové práce se naskytla řada dalších zajímavých výzkumných otázek, které nebylo možné zpracovat v rozsahu odpovídajícím diplomové práci a můžou tak být podnětem pro další odborné studie, šetření a analýzy.

Seznam použitých zkratek

ČSSZ:	Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ:	Český statistický úřad
ČR:	Česká republika
CVVM:	Centrum pro výzkum veřejného mínění
EU:	Evropská unie
MF:	Ministerstvo financí
MPSV:	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MS:	Ministerstvo spravedlnosti
MŠ:	Mateřská škola
MŠMT:	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
LOM:	Liga otevřených mužů
VÚPSV:	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Vyplacené dávky rodičovského příspěvku v ČR a Hl. městě Praha v roce 2018

Tabulka č. 2: Výše daňového zvýhodnění na vyživované dítě v letech 2014-2018 (v Kč)

Tabulka č. 3: Náklady spojené s těhotenstvím a mateřstvím v roce 2018 (v Kč)

Tabulka č. 4: Obvykle a skutečně odpracované hodiny mužů ČR a Hl. městě Praha, průměr roku 2018 (v hod./týden)

Tabulka č. 5: Čerpání peněžitých příspěvků rodinné politiky respondenty v roce 2018

Zdroje

Internetové zdroje

BARTŮSKOVÁ, Lucia. 2017. Možnosti podpory aktivního otcovství v ČR [online]. AUSPICIA, XIV (2), 65-73 [cit. 2019-09-29]. Dostupné z: <https://vsers.cz/wp-content/uploads/2017/12/auspacia2017-2.pdf>

BECKER, Gary S. 1973. Journal of Political Economy: A Theory of Marriage: Part I. [online]. Chicago: The University of Chicago Press, 81(4). 813-846 [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/1831130>

BECKER, Gary S. 1974. Journal of Political Economy: A Theory of Marriage: Part II. [online]. Chicago: The University of Chicago Press, 82(2), 11-26 [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/1829987>

BENEŠOVÁ, Lucie, Helena BOHÁČKOVÁ a Gabriela OBERMANNOVÁ. 2018. ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE (RIA). [online]. Praha: MPSV [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161456>

CORD BLOOD CENTER. 2014. Kolik stojí péče během těhotenství a základní vybava pro miminko? [online]. Praha: CORD BLOOD CENTER [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.cordbloodcenter.cz/o-nas/press-news/tiskove-zpravy/127-kolik-stoji-pece-behem-tehotenstvi-a-zakladni-vybava-pro-miminko>

COUNCIL OF THE EU. 2019. Better work-life balance for parents and carers in the EU: Council adopts new rules. [online]. Brussel: European Council [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/06/13/better-work-life-balance-for-parents-and-carers-in-the-eu-council-adopts-new-rules/>

ČSSZ (ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ). 2019a. Peněžitá pomoc v mateřství [online]. Praha: ČSSZ [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/penezita-pomoc-v-materstvi>

ČSSZ (ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ). 2019b. Otcovská. [online]. Praha: ČSSZ [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/otcovska>

ČSSZ (ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ). 2019c. Počet vyplacených dávek nemocenského pojištění v krajích. [online]. Praha: ČSSZ [cit. 2019-12-06].

Dostupné z: <https://data.cssz.cz/web/otevrena-data/graf-pocet-vyplacenych-davek-nemocenskeho-pojisteni-v-krajich>

ČSÚ (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD). 2019a. Sociální zabezpečení: Vyplacené dávky státní sociální podpory a pěstounské péče [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2019-12-06]. Dostupné z:

<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=statistiky#katalog=30850>

ČSÚ (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD). 2019b. Hrubý domácí produkt v běžných cenách [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.presmsocas>

ČSÚ (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD). 2019c. Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - roční průměry - 2018 [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2018>

ČSÚ (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD). 2019d. TRH PRÁCE 2018 v krajském srovnání [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91564589/25011919.pdf/5a613812-f2c9-4705-b3e7-76bdac67c842?version=1.0>

ČSÚ (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD). 2019e. Veřejná databáze: Mzdy a náklady práce [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=statistiky#katalog=30852>

ČSÚ (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD). 2019f. Příjmy a životní podmínky domácností – 2018: Rozdělení domácností a osob podle příjmových skupin (%) [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91839453/16002119141b.pdf/40c0be64-0598-4204-8091-a7be5f169c03?version=1.0>

ČSÚ (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD). 2019g. Sociální zabezpečení: Vyplacené dávky nemocenského pojištění [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2019-10-20]. Dostupné z:

<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=statistiky#katalog=30850>

ČSÚ (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD). 2019h. Sociální zabezpečení: Vyplacené dávky státní sociální podpory a pěstounské péče [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2019-10-20]. Dostupné z:

<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=statistiky#katalog=30850>

ČSÚ (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD). 2019i. Životní podmínky pražských domácností v roce 2018 [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/zivotni-podminky-prazskych-domacnosti-v-roce-2018>

ČSÚ (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD). 2019j. Inflace - druhy, definice, tabulky [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace

ČSÚ (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD). 2019k. Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - roční průměry – 2018 : Obvykle a skutečně odpracované hodiny v týdnu podle krajů [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsp-rocni-prumery-2018>

ČSÚ (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD). 2019l. Veřejná databáze: vlastní tabulka z VBD. Praha: Český statistický úřad [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#k=5&pvokc=100&uroven=30&w=>

DUDOVÁ, Radka. 2006. Rozporuplné diskurzy otcovství. [online]. GENDER, ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI, VÝZKUM, 7(2/2006), 6-10 [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: https://www.genderonline.cz/uploads/d09dfdcdd108a117657cc76f21a211a233083ff6f_rozporuplne-diskursy-otcovstvi.pdf

EUROPEAN PARLIAMENT. 2019. Maternity and paternity leave in the EU. [online]. Brusel: European Parliament [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/635586/EPRS_ATA\(2019\)635586_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/635586/EPRS_ATA(2019)635586_EN.pdf)

EUROSTAT. 2019a. GDP per inhabitant, 2017 [online]. Eurostat [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:GDP_per_inhabitant,_2017_\(EU-28_%3D_100,_index_based_on_GDP_in_purchasing_power_standards_\(PPS\)_in_relation_to_the_EU-28_average,_by_NUTS_2_regions\)_F1_RYB19.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:GDP_per_inhabitant,_2017_(EU-28_%3D_100,_index_based_on_GDP_in_purchasing_power_standards_(PPS)_in_relation_to_the_EU-28_average,_by_NUTS_2_regions)_F1_RYB19.png)

EUROSTAT. 2019b. Unemployment rates in the EU regions ranged from 1.3% to 35.1% [online]. Eurostat [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9746862/1-29042019-BP-EN.pdf/329a9132-20c0-485b-aa22-b34864c22fde>

EUROSTAT. 2019c. Part-time employment rate [online]. Eurostat [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tesem100/default/table?lang=en>

FAFEJTA, Martin, Martin JÁRA, Hana MAŘÍKOVÁ, Lukáš MÜLLER, Kristýna PEŠÁKOVÁ, Iva ŠMÍDOVÁ, Ivan VODOCHODSKÝ, Lucia ZACHARIÁŠOVÁ. 2014. Sociální podmínky otcovství v České republice: Zpráva Pracovní skupiny muži a rovnost žen a mužů. [online]. Praha: Vláda České republiky [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: http://vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/pracovni_skupina_muzi_a_rovnosti_zen_a_muzu/Zprava-o-socialnich-podminkach-otcovstvi.pdf

FRIEDLEANDEROVÁ, Hana. 2010. Podoby otcovství v ČR.sociologický výzkum [online]. Praha: MPSV, 118 str. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <http://www.tatanaplnyuvazek.cz/wp-content/uploads/2013/05/zaverecna-zprava-podoby-otcovstvi.pdf>

HK ČR (HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY). 2016. Otcovská dovolená, aneb další dávka čirého populismu: Komentář viceprezidentky HK ČR Ireny Bartoňové Pálkové. [online]. Praha: Hospodářská komora České republiky [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.komora.cz/bartonova-palkova-otcovska-dovolena-aneb-dalsi-davka-cireho-populismu/>

HK ČR (HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY). 2017. Vyjádření zaměstnavatelů k zavedení placeného volna pro novopečené otce [online]. Praha: Hospodářská komora České republiky [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: https://www.komora.cz/press_release/vyjadreni-zamestnavatelu-k-zavedeni-placeneho-volna-pro-novopecene-otce/

HÖHNE, Sylva, Věra KUCHAROVÁ, Kamila SVOBODOVÁ, Anna ŠŤASTNÁ a Lucie ŽÁČKOVÁ. 2010. Rodina a zaměstnání s ohledem na rodinný cyklus [online]. Praha: VÚPSV [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_310.pdf

- HÖHNE, Sylva a Věra KUCHAROVÁ. 2016. Změny finančních nástrojů rodinné politiky v letech 2006-2015 a jejich potenciál měnit natalitní chování. [online]. POLITICKÁ EKONOMIE 64(07), 867-890 [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: <http://vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=1094.pdf>
- HÖHNE, Sylva, Věra KUCHAROVÁ, Kamila SVOBODOVÁ, Anna ŠŤASTNÁ a Lucie ŽÁČKOVÁ. 2010. Rodina a zaměstnání s ohledem na rodinný cyklus [online]. Praha: VÚPSV [cit. 2019-10-18]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_310.pdf
- JOBS.CZ. 2019. [online]. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: <https://www.jobs.cz>
- KOLÁŘOVÁ, Kateřina. 2019. Lidštější řešení sporů o děti. [online]. Praha: Střídavka [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://stridavka.cz/lidstejsi-reseni-sporu-o-deti/>
- KUCHAROVÁ, Věra a kol. 2017. Zpráva o rodině [online]. Praha: VÚPSV v.v.i., 245 str. [cit. 2019-09-19]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Zprava_o_rodine_2017.pdf/9c2b6076-0398-f23c-e517-d63e57d6b2e5
- KUCHAROVÁ, Věra, Jana PALONCYOVÁ a Kristýna JANUROVÁ. 2016. Zabezpečení životních podmínek dětí v rodinách [online]. Praha: VÚPSV v.v.i., 1. vyd., 194 str. [cit. 2019-12-16]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_417.pdf
- KUCHAROVÁ, Věra a Kristýna PEYCHLOVÁ. 2016. Výzkum zájmu rodičů o motivační otcovskou dovolenou [online]. Praha: VÚPSV, 1. vyd., 85 str. [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_411.pdf
- LIGA OTEVŘENÝCH MUŽŮ. 2019a. Přepisujeme mužský kód. [online]. Liga otevřených mužů [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <http://www.ilom.cz/o-nas/>
- LIGA OTEVŘENÝCH MUŽŮ. 2019b. Veřejně podpořené projekty. [online]. Liga otevřených mužů [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <http://www.ilom.cz/verejne-projekty/>
- LMC. 2019. Tátové vítání. [online]. Praha: LMC s.r.o. [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.lmc.eu/cs/magazin/clanky/tatove-vitani/>
- MACHOVCOVÁ, Kateřina. 2010. Sladění práce a rodiny: možnosti a perspektivy pro zaměstnavatele. [online]. Praha: Gender Studies, o.p.s. [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: https://aa.ecn.cz/img_upload/8b47a03bf445e4c3031ce326c68558ae/Sla_ov_n_pr_ce_a_rodiny_mo_nosti_a_perspektivy_pro_zam_stnavatele.pdf

MATĚJKOVÁ, Barbora, Jana PALONCYOVÁ. 2004. Rodinná politika ve vybraných evropských zemích II: syntéza z monografií uvedených ve studii „Rodinná politika ve vybraných evropských zemích I“ s ohledem na situaci v České republice [online]. Praha: VÚPSV [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_139.pdf

MF (MINISTERSTVO FINANČÍ). 2014. Přehled nejdůležitějších změn pro občany v gesci MF pro rok 2015. [online]. Ministerstvo financí České republiky [cit. 2019-11-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2014/prehled-nejdulezitejsich-zmen-pro-obcany-19916>

MF (MINISTERSTVO FINANČÍ). 2015a. Připomínky k materiálu s názvem: Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony [online]. Praha: *Aplikace o/dok*, Úřad vlády České republiky [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/KORNA5PJPX5O>

MF (MINISTERSTVO FINANČÍ). 2015b. Přehled nejdůležitějších změn pro občany v gesci MF pro rok 2016. [online]. Ministerstvo financí České republiky [cit. 2019-11-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2015/prehled-nejdulezitejsich-zmen-pro-obcany-23382>

MF (MINISTERSTVO FINANČÍ). 2016. Přehled nejdůležitějších změn pro občany v gesci MF pro rok 2017. [online]. Ministerstvo financí České republiky [cit. 2019-11-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/prehled-nejdulezitejsich-zmen-pro-obcany-26821>

MF (MINISTERSTVO FINANČÍ). 2017. Přehled nejdůležitějších změn pro občany v gesci MF pro rok 2018. [online]. Ministerstvo financí České republiky [cit. 2019-11-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2017/prehled-nejdulezitejsich-zmen-pro-obcany-30315>

MPSV (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ). 2006. Factum Invenio: Seriál „Táta jako máma“ očima české veřejnosti. [online]. Praha: MPSV [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/-/factum-invenio-serial-tata-jako-mama-ocima-ceske-verejnosti?inheritRedirect=true>

MPSV (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ). 2011. Tisková zpráva: Projekt *Táto, jak na to?* podporuje otce doma i v zaměstnání. [online]. Praha: MPSV [cit. 2019-12-06]. Dostupné z:

<https://www.mpsv.cz/documents/20142/805559/19042011.pdf/2b319a63-e5ff-e289-286b-3dc0cc5a6a83>

MPSV (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ). 2015. Tisková zpráva: Práce, nebo péče o rodinu? Dilema mohou vyřešit alternativní pracovní úvazky [online]. Praha : MPSV [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/-/prace-nebo-pece-o-rodinu-dilema-mohou-vyresit-alternativni-pracovni-uvazky?inheritRedirect=true>

MPSV (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ). 2016a. Tisková zpráva: Co se mění v roce 2017? Novinky Ministerstva práce a sociálních věcí [online]. Praha: MPSV [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/-/co-se-meni-v-roce-2017-novinky-ministerstva-prace-a-socialnich-veci>

MPSV (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ). 2016b. ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE: SHRUTÍ ZÁVĚREČNÉ ZPRÁVY RIA. [online]. Praha: *Aplikace o/dok*: Úřad vlády České republiky [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/KORNAA3HFQY6>

MPSV (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ). 2017a. Tisková zpráva: Co se mění v roce 2018? Novinky Ministerstva práce a sociálních věcí. [online]. Praha: MPSV [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/-/co-se-meni-v-roce-2018-novinky-ministerstva-prace-a-socialnich-veci?inheritRedirect=true>

MPSV (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ). 2017b. Koncepce rodinné politiky, verze 4. září 2017. [online]. Praha, 69 str. [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf/5d1efd93-3932-e2df-2da3-da30d5fa8253

MPSV (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ). 2018a. Tisková zpráva: Co se mění v roce 2019? Novinky Ministerstva práce a sociálních věcí. [online]. Praha: MPSV [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/-/co-se-meni-v-roce-2019-novinky-ministerstva-prace-a-socialnich-veci?inheritRedirect=true>

MPSV (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ). 2018b. Ministryně Maláčová navrhuje výrazné zvýšení rodičovského příspěvku. Praha: MPSV [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/-/ministryne-malacova-navrhuje-vyrazne-zvyseni-rodicovskeho-prispevku?inheritRedirect=true>

MPSV (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ). 2018c. ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE (RIA). [online]. Praha: MPSV [cit. 2019-11-09]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161456>

MPSV (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ). 2019a. Strategické dokumenty v oblasti podpory rodiny. [online]. Praha: MPSV [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/strategicke-dokumenty-v-oblasti-podpory-rodiny>

MPSV (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ). 2019b. Rodičovský příspěvek [online]. Praha: MPSV [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/-/rodicovsky-prispevek>

MPSV (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ). 2019c. Gentlemanská dohoda k novele zákoníku práce: Koalice, odbory i zaměstnavatelé si podali ruce [online]. Praha: MPSV [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/511219/TZ_Gentlemanska+dohoda.pdf/d41154b6-810a-e594-bc91-6ab61ada1846

MPSV (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ). 2019d. Aktualizovaná Koncepce rodinné politiky, verze 29. května 2019. [online]. Praha, 62 str. [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: http://amsp.cz/wp-content/uploads/2019/07/Aktualizovan%C3%A1-Koncepce-rodinn%C3%A9-politiky-ma_KORNBCMLPJ69.pdf

MŠMT (MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY). 2019. Statistické ročenky školství: výkonové ukazatele. [online]. Praha: MŠMT. [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>

MV (MINISTERSTVO VNITRA ČEKÉ REPUBLIKY). 2016. Přípomínky k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony [online]. Praha: *Aplikace o/dok*, Úřad vlády České republiky [cit. 2019-05-14]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/KORNA5VCN6YN>

NEŠPOROVÁ, Olga. 2005. Harmonizace rodiny a zaměstnání: Rodiny s otci na rodičovské dovolené, část 4 [online]. Praha: VÚPSV [cit. 2019-11-18]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_176.pdf

Operační program lidské zdroje a zaměstnanost. 2010. Podoby otcovství v ČR – sociologický výzkum. [online]. Praha: Operační program lidské zdroje a zaměstnanost. [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <http://www.tatanaplhyuvazek.cz/wp-content/uploads/2013/05/podoby-otcovstvi.pdf>

SAMUELSON, Paul A. 1938. A Note on the Pure Theory of Consumer's Behaviour. [online]. London: *Economica* 5(17), 61-71. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2548836>

SOCIOFACTOR s.r.o.. 2016. Výzkum veřejného mínění zaměřený na sladění pracovního a rodinného života a rovnost žen a mužů v oblasti rodinné politiky a trhu práce: Výzkumná zpráva [online]. Praha: Technologická agentura České republiky, 111 str. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/TACR_zprava_sladovani.pdf/432db929-6f1a-f1d7-e5d0-e2f6eb2b7676

SP (SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY). 2016. Stanovisko Svazu průmyslu a dopravy České republiky k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), a další související zákony [online]. Praha: *Aplikace o/dok*, Úřad vlády České republiky [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/KORNA5VNJ7WV>

TÁTAFEST. 2019. Tátafest 2017 – 2019. [online]. Praha: Tátafest [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://sites.google.com/view/tatafest/domovsk%C3%A1-str%C3%A1nka>

TÁTAWEB. 2019. Kurzy [online]. Praha: Liga otevřených mužů [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://tataweb.cz/kurzy/>

ÚŘAD PRÁCE ČR. 2019. Hledání volných míst. [online]. Praha: Úřad práce ČR [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/volna-mista-v-cr>

VALENTOVÁ, Marie. 2006. Postoje k opatřením týkající se rodiny a rovnováhy pracovního a rodinného života (mezinárodní srovnání). In: Rodina zaměstnání a sociální politika. Brno: Fakulta sociálních studií (Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti) Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Albert, 105-132. ISBN 80-7326-104-9

VALOUCHOVÁ, Anna. 2008. Aktivní otcové jsou plusem pro společnost, zaměstnavatele i stát. In: Rovné příležitosti do firem: třetí speciální vydání [online]. Praha: Gender Studies o.p.s., 20-22 [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: http://genderstudies.cz/download/dofirem_1.pdf

VEŘEJNÝ REJSTŘÍK A SBÍRKA LISTIN. 2019. [online]. Praha: MSČR, eJustice [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik>

VOJÁČEK, Ondřej. 2011. K pojetí preferencí v ekonomickém myšlení. [online]. POLITICKÁ EKONOMIE 59(03), 345-358 [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/download.php?lang=cz&jnl=polek&pdf=795.pdf>

Nařízení vlády č. 590/2006 Sb., kterým se stanoví okruh a rozsah jiných důležitých osobních překážek v práci ze dne 12. prosince 2006, podle § 199 odst. 2., zákona č. 262/2006 Sb.: Zákoník práce [online] Praha [cit. 2019-11-11]. Dostupné z: https://ppropo.mpsv.cz/narizeni_vlady_590_2006

Tištěná literatura

BECKER, Gary S. 1993. A Treatise on the Family: ENLARGED EDITION. Cambridge: Harvard University Press. ISBN 0-674-90698-5

BECKER, Gary S. 1997. Teorie preferencí. Praha: Grada, 1. vyd., 350 str. ISBN 80-7169-463-0

FERRERA, Maurizio. 1996. The ‚Southern Model‘ of Welfare in Social Europe. Journal of European Social Policy 6(1), 17–37

GOSSEN, Hermann W. 1854. Entwicklung der Gesetze des menschlichen Verkehrs. Berlin: Prager

HAKIM, Catherine. 2000. Work-lifestyle choices in the 21st century: Preference theory. Oxford: Oxford University Press

- HENDL, Jan. 2005. Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace. Praha: Portál, 1. vyd., 408 str. ISBN 80-7367-040-2
- CHMELAŘOVÁ, Hana. 2008. Tátové v historii. In: Sedláček, Lukáš – Plesková, Kateřina: *Aktivní otcovství*. Brno: Nesehnutí Brno. ISBN 978-80-903228-9-1
- CHROMKOVÁ MANEA, Beatrice-Elena, Markéta MRÁZOVÁ a Ladislav RABUŠIC. 2006. Teorie založené na lidských preferencích jako možný příspěvek k vysvětlení současného reprodukčního chování. In: Rodina, zaměstnání a sociální politika. Brno: Fakulta sociálních studií (Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti) Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Albert, 9-31, ISBN 80-7326-104-9
- KELLER, Jan. 2005. Soumrak sociálního státu. Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ (SLON), 1. vyd., 157 str. ISBN 80-86429-41-5
- KUDRNA, Lucie. 2009. Legislativní možnosti podpory aktivního otcovství. [online]. Praha: Otevřená společnost, o.p.s., Centrum ProEquality, 40 str. ISBN 978-80-87110-14-0.
- MAREŠ, Petr. 2006. Zaměstnání, rodina a dítě v dynamice moderní společnosti. In: Rodina, zaměstnání a sociální politika. Brno: Fakulta sociálních studií (Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti) Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Albert, 9-31, ISBN 80-7326-104-9
- MITCHELL, Eva. 2010. Finanční podpora rodin s dětmi v České republice v evropském kontextu. Praha: Sociologický ústav AV, ČR, v.v.i., 135 str. ISBN 978-80-7330-183-5
- ORCÍGR, Václav, Jakub NAKLÁDAL a Vendula ZAHUMENSKÁ. 2018. Analýza bytové situace v Praze: Co stojí za krizí bydlení a jaká jsou řešení? Praha: Arnika, 34 str. ISBN 978-80-87651-53-7
- ROTHBARD, Murray N. 1956. Towards a Reconstruction of Utility and Welfare Economics. Poprvé publikováno v Sennholz, Mary (ed.): On Freedom and Free Enterprise: The Economics of Free Enterprise
- SIROVÁTKA, Tomáš. 2006. Rodina a reprodukce versus zaměstnání a role sociální politiky. In: Rodina zaměstnání a sociální politika. Brno: Fakulta sociálních studií (Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti) Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Albert, 47-72. ISBN 80-7326-104-9

SIROVÁTKA, Tomáš. 2000. Česká sociální politika na prahu 21. století. Brno: Masarykova univerzita, 236 str. ISBN 80-210-2307-4

SMUTEK, Martin. 2015. Modely rodinných politik a teorie implementace ve veřejné politice. Hradec Králové: Gaudeamus, 1. vyd., 135 str. ISBN 978-80-7435-573-8

STRAUSS, Anselm a Juliet CORBINOVÁ. 1999. Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky zakotvené teorie. Brno: Sdružení podané ruce v nakl. Albert Boskovice, 201 str. ISBN 80-85834-60-X

ŠLECHTOVÁ, Hana. 2006. Jak jsou hodnoceny rodinné politiky vyspělých zemí (sekundární analýza výzkumů a komentářů). In: Rodina zaměstnání a sociální politika. Brno: Fakulta sociálních studií (Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti) Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Albert, 73-105. ISBN 80-7326-104-9.

VALENTOVÁ, Marie. 2006. Postoje k opatřením týkající se rodiny a rovnováhy pracovního a rodinného života (mezinárodní srovnání). In: Rodina zaměstnání a sociální politika. Brno: Fakulta sociálních studií (Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti) Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Albert, 105-132. ISBN 80-7326-104-9

Zákony

Zákon č. 117/1995 Sb.: Zákon o státní sociální podpoře [online] Praha [cit. 2019-10-01]. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2842>

Zákon č. 155/2000 Sb.: Zákon, kterým se mění zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Ze dne 21. června 2000, Zákoník práce [online] Praha [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3437>

Zákon č. 586/1992 Sb.: Zákon o daních z příjmů, § 35c Daňové zvýhodnění pro poplatníky daně z příjmů fyzických osob

Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006: Zákoník práce [online] Praha [cit. 2019-10-01]. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4930>

Zákon č. 200/2017 Sb.: Zákon, kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 586/1992 Sb.: Zákon o daních z příjmů, § 35bb Sleva za umístění dítěte